

Mediální obraz azylových center na jižní Moravě

Pavel Havelka

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavel HAVELKA**
Osobní číslo: **H118078**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Mediální obraz azylových center na jižní Moravě**

Zásady pro vypracování:

Zapsané téma bude zpracováno podle podmínek a pokynů stanovených IMS Brno. Bude brán zřetel na pravidla společenskovedního výzkumu a na zásady publikační etiky. Průběžné výsledky budou konzultovány s vedoucím bakalářské práce. Práce bude zaměřena na:

- společenský význam azylových center v ČR,
- jaký je reálný obraz uprchlíka,
- jaký je obraz statusu uprchlíka a odlišnosti od reálného obrazu uprchlíka,
- je na uprchlíka nahlíženo jako na méněcenného člověka,
- začleňují se azylanté do společenského dění,
- zpracování informací dle metody kritická diskurzivní analýza textů.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Gee, J. P. How to do Discourse Analysis. New York: Routledge, 2011. 206 s. ISBN 0-203-85099-8

Možný, I. Česká společnost – nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života. Praha: Portál, 2002. 207 s. ISBN 80-717862-41

Strauss, A., Corbinová, J. Základy kvalitativního výzkumu. Boskovice: Nakladatelství Albert, 1999. 201 s. ISBN 80-85834-60-X

ŠATAVA, L. – Jazyk a identita etnických menšin (Možnost zachování a revitalizace). Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-86429-83-0

Vašát, P. Kritická diskurzivní analýza: sociální konstruktivismus v praxi [online] [cit. 26-4-2013] dostupné z: <http://www.antropologie.org/cs/publikace/prehledove-studie/317-kriticka-diskurzivni-analyza-socialni-konstruktivismus-v-praxi>

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Michal Vavřík, Ph.D.

Katedra společenských věd

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

Mgr. Michal Vavřík, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

PAVEL HAVELKA

Jméno, příjmení studenta

V Brně 15. 4. 2014.

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídá k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá mediálním obrazem azylových center v ČR a cizinců, kteří v těchto centrech pobývají. Mediální obraz je vyhledáván metodou diskursivní analýzy článků regionálních periodik.

Teoretická část je věnována definování pojmů uprchlík a azylant a zdůraznění rozdílů mezi nimi, vymezení druhů pobytu cizinců na území České republiky a stručnému výčtu problémů spojených s nelegální migrací cizinců. Také jsou zde charakterizována azylová zařízení pro uprchlíky, jejich struktura a je upřesněn význam jednotlivých typů azylových zařízení.

Praktická část bakalářské práce je založena na diskursivní analýze novinových článků regionálních periodik. Články se věnují azylovým zařízením na jižní Moravě a společenským aktivitám, kterých se účastní azylanté.

Cílem práce je postihnout, jakým způsobem jsou azylová zařízení a jejich obyvatelé prezentováni v médiích a nalézt skrytý diskurs, který je v článcích obsažen.

Klíčová slova: uprchlík, azylant, migrace, uprchlické zařízení, diskursivní analýza, mediální obraz

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the media coverage of asylum centers in the country and foreigners who reside in these centers. The media image is studied using discourse analysis of articles published in the regional periodicals.

The theoretical part is devoted to define the terms refugees and asylum seekers and to highlight the differences between them. Different types of stay of foreigners in the Czech Republic and problems associated with illegal migration are discussed in this part. There are also characterized shelters for refugees and their structure and specified the meaning of various types of shelters.

The practical part is based on a discourse analysis of newspaper articles from regional periodicals. The articles deal with the asylum facility in South Moravia and social activities

which asylum holders participate in. The aim of the work is to describe how the shelters and their residents are presented and to find a hidden discourse contained in the articles.

Keywords: refugee, asylum seeker, migration, refugee facilities, discourse analysis, medial view

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou diplomovou práci vypracoval samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 15. dubna 2014

Pavel Havelka

Poděkování

Děkuji především panu Mgr. Michalu Vavříkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při zpracovávání bakalářské práce.

Mé poděkování patří také manželce a blízkým za trpělivost a podporu během mého studia.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 AZYLANTI A MIGRACE	13
1.1 AZYL; UPRCHLÍK VS. AZYLANT.....	13
1.1.1 Azyl	13
1.1.2 Uprchlík.....	14
1.1.3 Azylant	14
1.2 LEGÁLNÍ MIGRACE	15
1.2.1 Trvalý pobyt	15
1.2.2 Přechodný pobyt.....	16
1.2.2.1 Zelená karta.....	17
1.2.2.2 Modrá karta	17
1.3 ILEGÁLNÍ MIGRACE	18
2 UPRCHLICKÁ ZAŘÍZENÍ V ČR	20
2.1 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA SPRÁVY UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MV ČR.....	20
2.1.1 Příjímací středisko.....	21
2.1.2 Pobytové středisko	21
2.1.3 Integrovaná azylové středisko.....	22
2.1.4 Centrum pro podporu integrace cizinců	22
2.1.5 Zařízení pro zajištění cizinců	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
3 CÍL VÝZKUMU	25
4 METODOLOGIE	26
4.1 TECHNIKY	26
4.2 ZKOUMANÝ VZOREK	27
5 VÝSLEDKY ANALÝZY	28
5.1 MEDIÁLNÍ OBRAZ UPRCHLÍKA	28
5.2 AZYLANTI A CHUDOBA.....	29
5.3 UPRCHLÍK: MĚNĚCENNÝ ČLOVĚK?	30
5.4 PODPORA AZYLANTŮ OMBUDSMANEM	31
5.5 JAK UPRCHLÍCI POSUZUJÍ POBYT V ČR	32
5.6 PÉČE O CIZINCE NA ÚKOR MÍSTNÍHO OBYVATELSTVA?	33
5.7 MEDIÁLNÍ OBRAZ AZYLOVÉHO CENTRA V ZASTÁVCE U BRNA.....	34
5.8 UPRCHLICKÁ OTÁZKA V MÉDIÍCH: MÍSTNÍ VS. REGIONÁLNÍ PERIODIKA.....	35
5.9 VZTAH STÁTNÍ ORGÁNY – OBCE S UPRCHLICKÝM ZAŘÍZENÍM - AZYLANTÉ.....	36
5.10 OBAVA ZE ZMĚNY UPRCHLICKÉHO ZAŘÍZENÍ V ZASTÁVCE U BRNA	37
5.11 ÚLOHA NESTÁTNÍCH ORGANIZACÍ V OTÁZCE UPRCHLICTVÍ.....	38
6 ZÁVĚRY VÝZKUMU A DISKUZE	40
7 VÝZNAM VÝZKUMU PRO SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU	42
ZÁVĚR	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	44

SEZNAM PŘÍLOH.....	46
PŘÍLOHA P I: KOMPLETNÍ ZNĚNÍ ČLÁNKŮ.....	47

ÚVOD

Azylová centra pro uprchlíky jsou jednou ze složek státní pomoci lidem v nouzi. V tomto případě se stát nestará o své občany, ale o cizince, kteří hledají pomoc v nelehkých životních situacích. Tito lidé často utíkají ze své domoviny kvůli podmínkám, které jim nedovolí nadále pobývat na území státu, ze kterého pocházejí. Jsou nuceni opustit vše, na co byli zvyklí proto, aby si zachovali důstojný způsob života, nebo si dokonce zachránili život svůj a svých blízkých.

Nemigrují jen samotní jedinci, ale celé rodiny či větší skupiny lidí. Důvodů k takovému chování může být několik. Nejčastěji se setkáváme s žadateli o azyl, kteří prchají před válečným konfliktem ve své zemi, kvůli politickému režimu, který je k těmto osobám nepřátelský, nebo kvůli nepříznivé hospodářské situaci ve státě.

Azylová centra pro uprchlíky nabízejí různé možnosti, jak se vyrovnat s příchodem do neznámé země, a pomáhají získat základní orientaci v nové společnosti. Zprostředkují také základní zdravotní péči nebo mnohé možnosti volnočasových aktivit.

Zřejmě se najdou i lidé, kteří pomoc cizího státu zneužívají, ale pro lidi, kteří takovou pomoc opravdu potřebují, je tato činnost hostitelského státu velice důležitá. Navíc se může stát, že se z uprchlíků stanou plnohodnotní občané, kteří budou nové společnosti prospěšní.

Každý člověk by si měl uvědomit, že se může do role migranta dostat prakticky kdokoliv.

Někteří migranti však možnosti pomoci od státu nevyužijí a stanou se tak nelegálními přistěhovalci. Ti si pak nejsou schopni legálně obstarávat prostředky k životu a uchylují se k páčání kriminální činnosti. To pak může vrhat stín na uprchlíky a může se to odrazit ve vnímání uprchlíků veřejností. Společnost je značně ovlivněna masmédií, a tak je důležité, jakým způsobem jsou uprchlíci v médiích prezentováni.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 AZYLANTI A MIGRACE

Na celém světě dochází prakticky neustále k migraci lidí. Také na území nynější České republiky (ČR) vždy přicházeli cizinci z různých zemí, kteří hledali nové možnosti, nebo hledali pomoc v obtížných životních situacích. Nyní se však o cizince stále více zajímají široká veřejnost, média, výzkumníci, zaměstnavatelé a politici. V poslední době nelze pochybovat o tom, že Česká republika není jen zastávkou na cestě na „západ“, ale stala se také významnou cílovou zemí migrantů. To dokazují statistiky, kdy v roce 1995 bylo na území ČR kolem 160 000 cizinců a v roce 2008, tedy o třináct let později, již 440 000 cizinců. V těchto statistikách jsou však zachyceni pouze cizinci žijící na našem území legálně. Odhaduje se, že reálně je u nás až o desetitisíce či statisíce cizinců více. Ti buď z různých důvodů nesplňují legislativní požadavky pro pobyt na našem území, nebo zde žijí záměrně ilegálně. (Rákoczyová, Trbola, 2009)

1.1 Azyl; uprchlík vs. azylant

1.1.1 Azyl

Azylem se rozumí místo, které nabízí ochranu před nepříznivými okolnostmi. V dřívějších dobách, ve spojení s některými náboženstvími, byla za azyl považována taková místa, kde byla přítomnost nadpřirozených sil, které ochraňovaly člověka v nouzi. Ten musel provést nějaké rituály (u křesťanů např. pokání), aby se poddal ochraně bohů a světské zákony na něj nemohly. (Matoušek, 2003)

Pojem azyl můžeme definovat jako : „...V souvislosti s uprchlíky má azyl význam práva na ochranu, jež je poskytováno cizímu státnímu příslušníkovi stíhanému z politických nebo rasových důvodů. Azyl takovému člověku zajišťuje, aby nebyl vydán do státu, kde by byl ohrožen. Termín má v současné západní sociální práci také konotaci „ústavní řízení“, a to ve smyslu tradiční velké, kamenné instituce, v níž jsou neosobním způsobem zaopatřovány stovky klientů. Tento obraz odpovídá institucím založeným v 19. století, jež přežily do minulého století a jež pravděpodobně v 21. století zaniknou. Přes všechnu snahu o poskytování komunitních forem péče co největším skupinám lidí, potřeba útulků nezmezila ani v bohatých zemích s rozvinutými systémy sociálních služeb. Poskytování ambulantních forem péče 24 hodin denně je v některých případech náročnější a méně efektivní než poskytování azylu. Vždy budou existovat skupiny lidí, jejichž důstojná

existence není možná bez toho, aby jim někdo jiný zajistil ubytování a stravování.“ (Matoušek, 2003, s. 31-32)

Rákoczyová a kol. v knize Sociální integrace přistěhovalců v České republice uvádějí, že azyl je: „...ochrana, kterou stát poskytuje cizinci; uděluje se na základě žádosti cizince v řízení o udělení mezinárodní ochrany. Azyl se uděluje, pokud je cizinec v zemi původu pronásledován za uplatňování politických práv a svobod nebo pokud má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. Azyl může být udělen také z humanitárních důvodů nebo za účelem sloučení rodiny.“ (Rákoczyová, Trbola a kol., 2009, s. 290)

Nejzásadnější kodifikovaná dohoda mezi státy Organizace spojených národů (OSN) je Úmluva o postavení uprchlíků, která byla přijata Valným shromážděním OSN v roce 1951. Ta reviduje a sjednocuje dříve schválené mezinárodní dohody o postavení uprchlíků a stanovuje základní podmínky pro zacházení s uprchlíky. (Freiová, 1993)

Z této úmluvy vychází všechny zákony týkající se uprchlíků ve všech zemích OSN, včetně České republiky.

1.1.2 Uprchlík

Uprchlíkem je: „Z hlediska mezinárodního práva osoba nacházející se mimo svou vlast, nechráněný jedinec vyžadující zvláštní ochranu. Uprchlík opustil svou vlast obvykle za mimořádných okolností a buď nemůže, nebo se nechce do ní vrátit... Uprchlík legálně pobývajícím na území ČR je buď žadatelem o azyl, nebo azylantem (držitelem statusu uprchlíka). Postavení čili status uprchlíka se podle platných zákonů (jež jsou v souladu s tzv. Ženevskými konvencemi z roku 1951 – zák. č. 325/1999, zák. č. 326/1999) přiznává cizincům, kteří mají ve státě, jehož jsou občany, odůvodněný strach z pronásledování z důvodů rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo kvůli politickému přesvědčení. Postavení uprchlíka lze přiznat i manželovi/manželce a nezletilým dětem cizince, jemuž/jíž byl status uprchlíka přiznán.“ (Matoušek, 2003, s. 250)

1.1.3 Azylant

Kdo je to vlastně azylant? V médiích často dochází k tomu, že slovo azylant se používá jako synonymum ke slově jako imigrant, uprchlík, běženec, utečenec a podobně. Avšak

toto je zavádějící a nepřesné. Může to budít dojem, že prakticky všichni cizinci na našem území pobývají nelegálně. (Klvaňová, 2007)

Podle Slovníku sociální práce je azylant definován jako: „Cizinec, kterému bylo podle zákona o azylu uděleno právo azylu, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu. V ČR se nyní udělování azylu řídí zák. č. 325/1999.“ (Matoušek, 2003, s. 32)

V literatuře se také setkáme s jednoduchou definicí, že azylant je: „...osoba, které byl udělen azyl.“ (Rákoczyová, Trbola a kol., 2009, s. 290)

Podle § 2 zákona č. 325/1999 Sb. o azylu „žadatelem o udělení mezinárodní ochrany se pro účely tohoto zákona rozumí cizinec, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu, nebo cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě Evropské unie, je-li Česká republika příslušná k jejímu posuzování. Postavení žadatele má po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany a po dobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva podle zvláštního právního předpisu 1c), má-li tato žaloba odkladný účinek.“ (§ 2 zák. č. 325/1999 Sb.)

„Azylantem se rozumí cizinec, kterému byl podle tohoto zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu.“ (§ 2 zák. č. 325/1999 Sb.)

Žadatele o azyl nebo azylanta nesmí hostitelský stát vydat do státu, ze kterého uprchl.

1.2 Legální migrace

Za legální migranty můžeme označit takové lidi, kteří se přistěhují na území jiného státu, než je jejich původní stát, jehož mají občanství, a přitom splňují legislativní podmínky určené státem, kam se přistěhují.

V našich podmínkách můžeme rozdělit pobyt cizinců na přechodný nebo trvalý. Toto rozdělení najdeme v zákoně č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky (dále jen „zákon č. 326/1999 Sb.“).

1.2.1 Trvalý pobyt

Podle § 65 zákona č. 326/1999 Sb. je cizinec oprávněn k trvalému pobytu na našem území, jestliže je držitelem povolení k trvalému pobytu, nebo je-li cizinec svěřen do náhradní výchovy, pokud splňuje podmínky stanovené v § 87 odst. 1.

Podmínky pro udělení trvalého pobytu na území ČR jsou uvedeny v § 66 až 74. Žadatelé lze povolení k trvalému pobytu udělit například:

- žádá-li z humanitárních důvodů (je-li manželem azylanta; je-li nezletilým dítětem azylanta; v minulosti byl občanem ČR)
- pokud je jeho pobyt na území v zájmu ČR
- je-li žadatel mladší 18 let
- je-li žadatel osamělý a starší 65 let
- pokud má žadatel dlouhodobě špatný zdravotní stav a není schopen se o sebe sám postarat

Pro cizince, kteří jsou občané Evropské unie (EU), jsou podmínky pro udělení povolení k trvalému pobytu v ČR odlišné od ostatních cizinců. Ministerstvo vnitra vydá toto povolení na žádost občana EU v případě, že splňuje podmínky stanovené v § 87g zákona č. 326/1999 Sb. Občanu EU lze povolení trvalého pobytu udělit:

- po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu na našem území
- pokud dosáhl věku stanoveného pro vznik nároku na starobní důchod a přitom splňuje podmínky stanovené v § 87g zák. č. 326/1999 Sb.
- pokud přestal pracovat na našem území z důvodu vzniku invalidity třetího stupně za splnění podmínek stanovených v § 87g zák. č. 326/1999 Sb.
- pokud žádá o trvalý pobyt z humanitárních důvodů
- pokud je jeho trvalý pobyt v zájmu ČR

1.2.2 Přechodný pobyt

Za přechodný pobyt na území České republiky se považuje stav, když cizinec překročí státní hranice. Pokud dojde k pohraniční kontrole, přechodný pobyt začíná po skončení kontroly a pokud nebyl policií odepřen vstup na území ze závažných důvodů. Za přechodný pobyt je také považován pobyt ode dne narození za podmínek stanovených v § 88 zák. č. 326/1999 Sb.

Přechodný pobyt na území ČR může být bez víza, s krátkodobým vízem, s dlouhodobým vízem, s povolením k dlouhodobému nebo přechodnému pobytu, nebo na základě výjezdního příkazu. (§ 17 zák. č. 326/1999 Sb.)

Zvláštními typy povolení k přechodnému pobytu jsou diplomatická víza a tzv. zvláštní víza. Tato víza se udělují na dobu delší než 90 dní na základě oficiální žádosti o udělení diplomatického nebo zvláštního víza.

Povolení k dlouhodobému pobytu se uděluje za účelem:

- společného soužití rodiny
- studia na území ČR
- ochrany na území ČR
- vědeckého výzkumu

Novinkou je také možnost využít zelenou a modrou kartu. Obě jsou to povolení k dlouhodobému pobytu na českém území za účelem zaměstnání, obě tedy spojují povolení k pobytu i povolení k zaměstnání.

1.2.2.1 Zelená karta

Zelená karta opravňuje cizince ze zemí mimo Evropskou unii k pobytu na území České republiky a pracovat na místě, na které byla zelená karta vydána. Platnost je 2 až 3 roky, lze ji prodlužovat při splnění podmínek daných zákonem vždy až o 3 roky. (Muselíková a kol., 2013)

Tato karta má tři typy:

- typ A: pro kvalifikované pracovníky s vysokoškolským vzděláním a klíčový personál
- typ B: pro pracovníky na pracovních pozicích minimálně s požadavkem vyučen
- typ C: pro ostatní pracovníky (Muselíková a kol., 2013, s. 83)

1.2.2.2 Modrá karta

Modrá karta je také určena pro cizince ze zemí mimo Evropskou unii. Je zřízena za účelem získání vysoce kvalifikované pracovní síly ze zahraničí. Držitel modré karty musí mít vysokoškolské vzdělání nebo minimálně vyšší odborné vzdělání, které trvalo alespoň 3 roky. Držitel modré karty je oprávněn pobývat na území ČR a pracovat na místě, na které byla modrá karta vydána. Toto místo lze za určitých podmínek stanovených zákonem změnit. (Muselíková a kol., 2013)

1.3 Ilegální migrace

Do roku 2008, než Česká republika vstoupila do schengenského prostoru, se jako ilegální migrace přes Českou republiku chápalo to, že cizinec překročil státní hranice nepovoleným způsobem. (Český statistický úřad, 2013, online)

Za ilegální způsob překročení hranic byl považován například vstup na území České republiky za použití falešných dokladů, tajné překonání státních hranic v úkrytu v dutinách vozidel, nelegální přechod přes státní hranice za pomoci převaděčů. Jako pokus o nelegální vstup na území ČR byl také považován pokus o vstup do ČR, ačkoliv měl cizinec platný trest vyhoštění, který mu byl udělen soudem. (Český statistický úřad, 2013, online)

Po roce 2008, kdy Česká republika vstoupila do schengenského prostoru, se nelegální migrace dělí na dvě základní kategorie:

1. Nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR – v této kategorii jsou sledovány osoby, které nedovoleně překročily, nebo se o to pokusily, vnější schengenské hranice (mezinárodní letiště) České republiky. Od roku 2008 je hraniční kontrola prováděna pouze na vnější schengenské hranici, tj. vzdušných hranicích, tedy na mezinárodních letištích. (Český statistický úřad, 2013, online)

2. Nelegální pobyt - v této kategorii jsou vykazováni cizinci zjištění na území České republiky, včetně tranzitního prostoru na mezinárodních letištích, kteří porušují zákonem předepsané podmínky pro pobyt cizince. (Český statistický úřad, 2013, online)

Ilegální migrace je v posledních letech významným fenoménem v západním světě. Je to specifický problém, který může ohrožovat vnitřní stabilitu a bezpečnost cílových nebo tranzitních zemí.

Vyvstává otázka, jakým způsobem by měly země, do kterých migranti směřují, řešit tuto záležitost. Nabízí se spousta odpovědí. Některé jsou však natolik radikální, že až hraničí s humánností. Například cizinci, kteří se dostanou na území státu nelegálně, by se měli izolovat od ostatní společnosti někde mimo toto území. V těchto návrzích však není zahrnut fakt, že v posledních několika desetiletích dochází k rychlé a výrazné globalizaci světa, v rámci které již prakticky nelze uvažovat o absolutní nezávislosti a izolaci jednotlivých států. Je to důsledek rychlého rozvoje informačních a komunikačních technologií, které prostupují každodenním životem většiny lidí z vyspělých zemí.

Na druhé straně se objevují názory, na základě kterých by se problém s ilegálními přistěhovalci vůbec neřešil. Tento značně benevolentní a laxní přístup by mohl v krajním případě ohrozit funkčnost systému ve státě.

2 UPRCHLICKÁ ZAŘÍZENÍ V ČR

Od roku 1996 je v České republice zřízena rozpočtová organizace Správa uprchlických zařízení (SUZ), která spadá pod kompetenci Ministerstva vnitra (MV), konkrétně je podřízena náměstkovi ministra vnitra pro veřejný pořádek a bezpečnost. SUZ dále spolupracuje s Odborem azylové a migrační politiky a Policií ČR. Tyto tři složky jsou součástí Ministerstva vnitra, které mají v kompetenci otázku azylu a migrace. (Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, 2013, online)

Skrze systém uprchlických zařízení nabízí Česká republika různé služby včetně ubytování, které pomáhají zajišťovat cizincům na našem území pobyt za důstojných podmínek.

V roce 2013 měla Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra 283 zaměstnanců. (Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, 2013, online)

2.1 Organizační struktura Správy uprchlických zařízení MV ČR

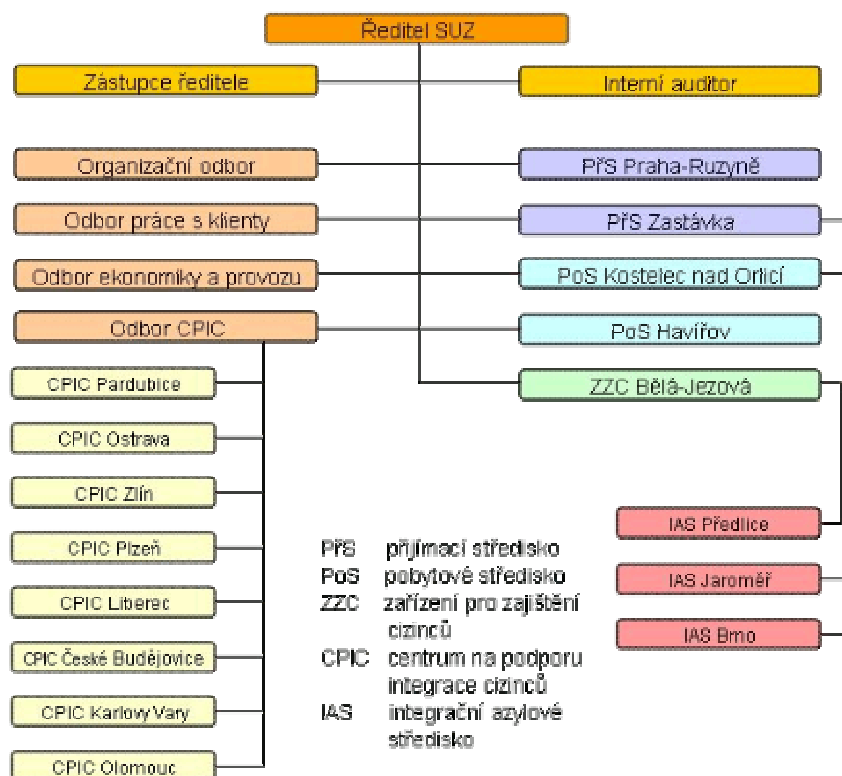

Schéma organizační struktury Správy uprchlických zařízení MV ČR (SUZ MV, 2013, online)

Ředitelství, hlavní sídlo Správy uprchlických zařízení, se nachází v Praze. Je rozděleno na odbory – odbor práce s klienty, organizační odbor, odbor Centra na podporu integrace

cizinců a odbor ekonomiky a provozu. Na ředitelství sídlí také interní auditor, který zajišťuje výkon finanční kontroly. Ten je přímo podřízený řediteli SUZ.

Ministerstvo vnitra se v organizování systému azylových zařízení snaží o pružnost v nabídce kapacit umístěných cizinců v reakci na aktuální stav migrace na našem území. Proto jsou ve struktuře azylových zařízení vybudovány jednotky, které mají svá specifika pro nakládání s cizinci.

Azylová zařízení rozdělujeme na přijímací střediska, pobytová střediska, integrační azylová střediska, centra na podporu integrace cizinců a zařízení pro zajištění cizinců. (Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, 2013, online)

2.1.1 Přijímací středisko

„Přijímací středisko slouží k ubytování cizince do doby, než je ověřena jeho totožnost, provedeno jeho lékařské vyšetření, uděleno vízum k pobytu a vydán průkaz žadatele o udělení azylu. V nutných případech slouží středisko i ke karanténě.“ (Matoušek, 2003, s. 32)

V přijímacím středisku dochází k zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany. Cizinec podstoupí vstupní pohovor a účastní se sociálního šetření. (Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, 2013, online)

V přijímacím středisku je poskytováno ubytování, kde má cizinec k dispozici lůžko a skříň, přístup k hygienickým zařízením. Strava se podává třikrát denně pro dospělé, pětkrát denně pro děti. Ubytovaný cizinec má právo přijímat návštěvy, korespondenci, vč. balíčků a peněz. Dále má nárok na osmihodinovou dobu ke spánku. (Matoušek, 2003)

Areál přijímacího střediska nelze volně opouštět.

V České republice se nacházejí dvě přijímací střediska, a to v Praze v tranzitním prostoru mezinárodního letiště Václava Havla (dříve letiště Praha-Ruzyně) a v obci Zastávka u Brna v Jihomoravském kraji.

2.1.2 Pobytové středisko

Další složkou systému azylových zařízení jsou pobytová střediska. Podle Slovníku sociální práce se jedná o: „...zařízení sloužící k ubytování žadatele o azyl do doby pravomocného rozhodnutí o této žádosti.“ (Matoušek, 2003, s. 32)

Podle oficiálních webových stránek Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra se jedná o takový typ ubytovacích zařízení, kde jsou ubytováni žadatelé o azyl, kteří prošli procedurami v přijímacích střediscích. Ti zde setrvávají po dobu řízení ve věci jejich žádosti o azyl. Služby, které jsou v pobytovém středisku nabízeny, jsou prakticky stejné jako v přijímacím středisku, navíc jsou však obohaceny o volnočasové aktivity. Jsou zde k dispozici sportovní vybavení, různá hřiště, knihovny, výtvarné dílny, dětská hřiště a podobně, pro klienty se organizují společenské a kulturní akce, nebo výlety. (Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, 2013, on line)

Pobytová střediska se nacházejí v Kostelci nad Orlicí a v Havířově.

2.1.3 Integrovaná azylová střediska

„Integrovaná azylová střediska slouží k přechodnému ubytování osob, kterým bylo právo azylu přiznáno.“ (Matoušek, 2003. s. 32)

Osoby, které mohou pobývat v těchto zařízeních, musí požádat o dočasné ubytování v integrovaném středisku a musí být zařazeny do Státního integrovaného programu.

Doba pobytu je maximálně 18 měsíců a ubytování je zpoplatněno. Klienti se v integrovaném středisku učí českému jazyku a jsou aktivně podporováni při hledání vlastního bydlení. Klienti také mohou využít poradenství a asistence ze strany pracovníků středisek. (Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, 2013, on line)

Tato střediska jsou v Jaroměři, Předlicích a v Brně.

2.1.4 Centrum pro podporu integrace cizinců

Centrum pro podporu integrace cizinců je podpůrná instituce, která pomáhá se začleněním cizinců do společnosti. Nabízí poradenství v oblasti právní, sociální, vzdělávací akce, kurzy češtiny, sociokulturní kurzy. K dispozici jsou knihovny a internetová pracoviště. Služby jsou určeny pro cizince ze tzv. třetí země, tedy ze zemí mimo Evropskou unii, s platným povolením k trvalému či dlouhodobému pobytu na českém území. Služby jsou zdarma. (Centra pro podporu integrace cizinců, 2014, online)

Centra jsou umístěna v krajských městech, a to v Ostravě, Pardubicích, Plzni, Zlíně, Liberci, Českých Budějovicích, Karlových Varech a Olomouci.

2.1.5 Zařízení pro zajištění cizinců

Zařízení pro zajištění cizinců slouží k detenci cizinců, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění a zajištění, které vydala cizinecká policie. Policie zajistí cizince starší 15 let, kteří se na naše území dostali v rozporu s českou legislativou. Ostrahu mimo zařízení zajišťuje Policie ČR, uvnitř zařízení najatá bezpečnostní agentura. (Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, 2013, on line)

V této instituci je poskytováno ubytování, strava, zdravotní a sociální služby. Pohyb po areálu mají klienti volný s výjimkou nočního klidu, k dispozici je společenská místnost s knihovnou a televizí, dále sportoviště či je zde možné využít setkání s duchovními různých náboženství. (Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, 2013, on line)

Zařízení pro zajištění cizinců se nachází v Bělé pod Bezdězem.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 CÍL VÝZKUMU

Tento výzkum byl proveden za účelem zjištění, jaký postoj zaujímá společnost k problematice azylových center prostřednictvím médií, jak autoři článků vnímají cizince, kteří žádají o azyl v České republice. Média mají velký vliv na vytváření obrazu různých fenoménů a to může (a také se tak děje) ovlivňovat mínění lidí, kterým se tento postoj vědomě či nevědomě podsouvá. Výzkum byl tedy také zaměřen na styl a způsob, jakým jsou články psány, jaký jazyk a jaká slova autoři volí při zpracování tématu uprchlictví.

V této práci byly stanoveny následující výzkumné otázky:

Jaký je mediální obraz uprchlíka?

Jsou azylanté ohroženi chudobou?

Mají azylanté nějakou právní podporu?

Jak vnímají azylanté pobyt v ČR?

Jaký je mediální obraz azylových center na jižní Moravě?

Je ve všech periodikách mediální obraz stejný?

Mají v otázce uprchlictví zásadní vliv nestátní organizace?

4 METODOLOGIE

4.1 Techniky

Jako základní metoda zpracování informací je v této bakalářské práci zvolena diskursivní analýza s prvky kritické diskursivní analýzy podle Normana Fairclougha. Jde o kvalitativní typ výzkumu, v němž jsou analyzovány články různých regionálních periodik, ve kterých se autoři věnují problematice uprchlictví a azylových center.

Kritická diskursivní analýza podle Fairclougha je rozdělena do tří samostatných, ale vzájemně se ovlivňujících oddílů:

- deskripce
- interpretace
- explanace

Deskripce

- Jde o lingvistickou analýzu, kdy se zkoumá slovní zásoba, gramatika či direktivita řeči a struktura textu. (Fairclough, 1989, in Vašát, 2009)

Interpretace

- „Zabývá se produkcí a interpretací samotného textu, tzn. co a jak je skrze texty produkováno a co a jak je (toto) v textech nacházeno. Na této úrovni analýzy zkoumáme samotnou diskursivní praxi. Jinými slovy, snažíme se identifikovat a interpretovat různé diskursivní typy (diskurzy a žánry), spojené s určitými typy situací, a způsob, jakým ovlivňují ideje (reprezentace), subjekty a vzájemné vztahy.“ (Vašát, 2009, s. 10)

Explanace

- Zabývá se sociální determinací procesu produkce a interpretace a jeho sociálními efekty: „Explanace je způsob, jak nahlédnout diskurz jako součást procesu sociálních bojů v rámci mocenských vztahů.“ (Fairclough, 1989, s 163, in Vašát, 2009, s. 11-12)

4.2 Zkoumaný vzorek

Články jsou vybrány z regionálních periodik, v nichž se objevila témata, která se týkala uprchlíků a azylových center. V internetových denících byla do vyhledávače zadána klíčová slova „azylová centra“, „azylanté“ a „uprchlíci“. Pokud se jednalo o taková periodika, která mají různé modifikace, jak celostátní, tak regionální, byl vybrán jihomoravský region.

Konkrétními periodiky, ze kterých byly články vybrány, jsou Mladá fronta DNES, Rovnost, brněnský Deník.cz, Zastávecký zpravodaj, Hospodářské noviny, Mediafax, server Aktuálně.cz, portál Rosicko.cz.

Stáří článků se pohybuje v rozmezí let 2003 až 2012. Nejsou tedy starší než 11 let.

V bakalářské práci je zaměřeno zejména na uprchlická zařízení, která se nacházejí nebo se nacházela na jižní Moravě, především na přijímací středisko v Zastávce u Brna, dříve pobytové středisko a integrační azylové středisko, a pobytové středisko ve Zbýšově, které je v současné době již zrušeno, přesto články o tomto zařízení jsou do výzkumu zařazeny, protože město Zbýšov s obcí Zastávka téměř sousedí a místní obyvatelé mají s otázkou uprchlictví nemalé zkušenosti.

Kompletní znění článků je uvedeno v příloze.

5 VÝSLEDKY ANALÝZY

Jak již název prozrazuje, tato bakalářská práce se zabývá mediálním obrazem. Konkrétně mediálním obrazem azylových center a samotných azylantů. Média mají v naší společnosti obrovský vliv na vytváření představy lidí o těchto fenoménech. Někdy se dokonce mluví o takzvané mediokracii, doslova vládě médií. Jde o to, že tak, jak jsou různé fenomény prezentovány v médiích, především pak v masmédiích, jako jsou celostátní noviny, internetové informační servery či celostátní televize, mohou lidé, kteří si tyto informace vyhledají, být ovlivněni při utváření svých postojů vůči těmto fenoménům.

Autoři analyzovaných článků nejčastěji používají pojmenování „uprchlíci“ a „žadatelé o azyl“. Dále se pak můžeme setkat s označením „cizinci“, „azylanti“ nebo „běženci“. Méně často novináři používají formy jako „utečenci“, „imigranti“, „děti odjinud“, „netradiční turisté“ nebo „lidé různých národů“. Nicméně, většina autorů v tomtéž článku střídá různá označení tak, aby dosáhla větší pestrosti a bohatosti jazyka. Zaměňováním odborných termínů se však někdy dopouští jejich chybného užití, které může způsobit zkreslení informací a vznik nepřesností.

Jedno z nejběžnějších označení je slovo „uprchlík“. Působí do jisté míry na čtenáře emotivně. Čtenář se tak lépe vcítí do situace uprchlíka, vyvolává to pocit, že uprchlík absolvoval strastiplnou cestu, aby se dostal do země, kde žádá o azyl.

Od roku 2009 došlo ke změně typu uprchlického zařízení v Zastávce u Brna. Z pobytového střediska a integračního azylového střediska se stalo přijímací středisko. Tato změna se promítla v člancích a je také patrná změna v mediálním obraze azylového zařízení.

5.1 Mediální obraz uprchlíka

V analyzovaných člancích se autoři často snaží o prezentaci uprchlíků jako „lidí jako my“.

„Většina místních uprchlíků jsou vzdělaní lidé, ve své vlasti měli hezký byt, práci, auto.“(16)

Ze způsobu, jakým jsou uprchlíci v člancích prezentováni, však vyplývá, že jde o lidi, kteří se dostali do jiného prostředí, než ve kterém byli zvyklí žít, často jim situaci komplikuje jazyková bariéra. Tito lidé navíc při cestě za mezinárodní ochranou prožili spoustu nebezpečných situací, ve kterých jim někdy šlo i o život.

V článku o afghánském psychiatrovi je vylíčeno, že k žádosti o mezinárodní ochranu jej: „...*donutily okolnosti a strach o život celé rodiny.*“ (20) V článku je poměrně podrobně vyprávěno, jak byl lékař unesen přívrženci hnutí Taliban. Čtenář se tak může vcítit do situace a lépe porozumět, čím si lékař prošel. „*Šest dnů ho radikální islamisté drželi v zajetí. „Jediné, na co jsem myslel, bylo, jak mě zabijí. Jestli mi usekají ruce, uřežou hlavu nebo mě zastřelí,*“ vzpomíná na otřesné zážitky afghánský lékař.“ (20) Tento popis je sice velmi drastický a naturální, ale v dnešní době je toto „živé“ vyprávění čtenáři vyhledáváno.

V jiném článku autorka popisuje mladou ženu z Čečenska, která žije v pobytovém zařízení ve Zbýšově. Autorka nejprve navozuje příjemnou atmosféru zmínkou o společenské akci v uprchlickém centru: „*Včera pro své známé a přátele, ale i další lidi ze Zbýšova, kteří se v den otevřených dveří přišli podívat do zdejšího azylového střediska, připravovala sladkou čečenskou specialitu – chalvu.*“ (3) Později však o cizince také popisuje, co všechno musela se svojí rodinou prožít, než se dostali do České republiky, kde získali mezinárodní ochranu. „*Na to, jak ji převaděči, kterým dala všechn svůj majetek, v noci vysadili na hranicích v lese, nerada vzpomíná... Je vidět, že otřesné zážitky jsou stále živé.*“ (3) Z článku také vyplývá, že s uprchlíky nejsou žádné potíže, chovají se stejně jako místní lidé a stejně tak jsou místními tolerováni. Dokazuje to tvrzení, že: „...*lidé ze Zbýšova jsou na přítomnost uprchlíků zvyklí... „Myslím, že vztahy mezi místními a uprchlíky jsou dobré.“ ... „Uprchlíci mi tady nevadí. Občas chodím na akce, které tábor pořádá,*“ míní starší žena, která se přišla do zbýšovského tábora podívat s vnukem.“ (3)

5.2 Azylantí a chudoba

Ve zkoumaných člancích bývají azylantí spojováni s chudobou a nedostatkem finančních prostředků pro samostatný život mimo ubytovací centra pro uprchlíky. S tím jsou někdy spojovány sociální patologické jevy jako kriminalita či delikvence. V člancích se dočítáme například, že: „*Žadatelé o azyl z přijímacích středisek pak nemají vůbec žádné příjmy. Jedinou možností tak pro ně zůstává získat peníze nelegálním způsobem.*“ (12) Konkrétním dokladem zmíněného faktu je i následující výpověď: „*Uprchlíci, často rodiny s dětmi, čekající na projednání jejich žádosti o udělení azylu v České republice nemají dostatek možností ani finančních prostředků pro kvalitní využití svého volného času, což může vést k patologickým jevům jako je ztráta zájmu o dění kolem sebe, řešení problémů alkoholem a k napětí ve skupině žadatelů...*“ (11) Autor se snaží upozornit na úskalí, která mohou

doprovázet proces vyřízení žádosti o azyl. Upozorňuje tím na fakt, že zbytečné prodlužování doby vyřízení žádosti o mezinárodní ochranu může být jedním z důvodů, proč se žadatelé o azyl dostanou do ekonomických a jiných problémů.

„Přijedou do Brna hledat azyl, ale často nemají kde přespát... Imigranti tak často končí na ulici.“(2) Tato věta je zavádějící, autor se použitím této formulace snažil o zdramatizování situace, ale je-li cizinec oficiálním žadatelem o mezinárodní ochranu, je o něj státem postaráno.

„Jsou tak odkázáni na kapesné ve výši šestnácti korun na osobu a den... Žadatelům o azyl pomáhají v současné době s úhradou poplatků nevládní organizace.“ (8)

Z tohoto se dá usuzovat, že v některých případech lze pozorovat jakousi obavu z možných problémů, které mohou nastat tehdy, pokud azylanté nemají možnost obstarat si legální zdroj financí. Cizinci si pak mohou peníze obstarávat nelegálně, například takzvanou „prací na černo“.

5.3 Uprchlík: méněcenný člověk?

Ve člancích se nenahlíží na uprchlíka jako na méněcenného člověka. Naopak je snaha uprchlíky prezentovat jako „normální“ lidi, kteří se jen vlivem okolností ocitli mimo svoji domovinu, musejí prchat před nástrahami politických režimů nebo válečných konfliktů.

Příkladem je článek, který popisuje příběh afghánského lékaře, který spolu se svou rodinou v České republice získal azyl, protože v jeho vlasti byl pronásledován přívrženci hnutí Taliban. Článek jakoby chtěl upozornit, že uprchlíkem se může stát opravdu kdokoliv, bez ohledu na sociální postavení nebo na vzdělání. Lékař, psychiatr, Safa Hasanni je zde představen takto: *„Lékař Safa Hasanni pracoval šest let pro vládní nemocnici v Kábulu... Safa Hasanni založil v Afghánistánu před časem tři vlastní nestátní kliniky.“* (20)

Dočteme se například: *„Chceme ukázat, že uprchlíci jsou lidé jako my, kteří nás nepřichází ohrožovat nebo nám brát práci, ale pouze hledají v České republice bezpečí...“* (11) Autor se tak snaží utvrdit čtenáře v tom, že uprchlík je člověk jako kterýkoliv jiný.

5.4 Podpora azylantů ombudsmanem

Ombudsman, neboli veřejný obhájce práv, se nezajímá pouze o občany České republiky, ale zastává se také cizinců, kteří získali v České republice status uprchlíka. V několika článcích se ombudsman zasazuje o to, aby azylanté nemuseli platit povinné poplatky u lékaře. Tito lidé totiž nemají prakticky žádný příjem, a tak nemají z čeho tyto poplatky hradit. *„Ombudsman Otakar Motejl považuje za neetické, aby žadatelé o azyl platili poplatky u lékaře. Cizinci podle veřejného obhájce práv nemají na úhradu poplatků peníze.“* (8)

Konkrétnímu tématu podpory azylantů při uhrazení poplatků u lékaře se věnují dva články, které vyšly ve stejný den 9. 4. 2008, ale v jiných elektronických denících, a to na informačním portálu Aktuálně.cz a v brněnském internetovém deníku Deník.cz.

Článek na Aktuálně.cz má název *„Motejl: Azylanti by neměli platit poplatky u lékaře“* (8), což nepůsobí výjimečně, spíš jako zpráva jako každá jiná. Oproti tomu název článku na portálu Deník.cz zní: *„Ombudsman bojuje za azylanty. Kvůli poplatkům u lékaře.“* (12) Tento nadpis již může vyvolávat dojem naléhavosti případu.

V první článku se však hned v prvním odstavci píše: *„Ombudsman Otakar Motejl považuje za neetické, aby žadatelé o azyl platili poplatky u lékaře.“* (8) Tato formulace staví státní moc do pozice negativního aktéra, jelikož tyto poplatky vznikly z její vůle. Jsou označovány za neetické ve vztahu k azylantům. S podobnou razancí se setkáváme i ve druhém článku, kde se píše: *„Je nepřijatelné, aby byla lékařská péče nedostupná pro lidi, kteří ani nemají možnost poplatky uhradit.“* (12)

V obou článcích se zdůrazňuje finanční situace azylantů a nemožnosti obstarávat si finanční prostředky. Z toho je predikováno nebezpečí, že azylanté, kteří nebudou mít možnost legálního výdělku, se budou uchýlovat k nelegálním zdrojům obživy, tedy i možnosti páčání trestné činnosti. *„Pak již nemají na legální příjmy nárok.“* (8) *„Jedinou možností tak pro ně zůstává získat peníze nelegálním způsobem.“* (12) Tímto způsobem se ve čtenáři zvýší pocit, že riziko s nemožností legálního výdělku je příliš vysoké. V tomto případě je toto navíc spojeno s lékařskými poplatky. Lze z toho tedy vyvodit závěr, že pokud zrušíme poplatky u lékaře pro azylanty, zamezíme tak jejich nelegálnímu způsobu získávání peněz. To je samozřejmě mylné. Ve článku *„Ombudsman bojuje za azylanty. Kvůli poplatkům u lékaře“* je dokonce mylně uvedeno, že: *„...většina azylantů dostává kapesné ve výši šestnácti korun na den. To se ale týká pouze těch, kteří žijí v pobytovém*

středisku. Žadatelé o azyl z přijímacích středisek pak nemají vůbec žádné příjmy.“ (12) Žadatelé o azyl v přijímacích střediscích také dostávají kapesné. Navíc nemají možnost opustit areál přijímacího střediska, takže vše, co potřebují, jako je strava, volnočasové aktivity, mají k dispozici přímo ve středisku, včetně lékařské péče. Článek také nepřináší informace o azylantech, kteří nežijí v některém z typů uprchlických zařízení, ale pobývají v soukromí. Ti dostávají od státu finanční podporu. Přesto je v tomto článku prezentováno, že azylanté nemají vůbec žádné možnosti, jak získat finance.

5.5 Jak uprchlíci posuzují pobyt v ČR

Je velice těžké z článků vypožorovat, jak uprchlíci posuzují pobyt v České republice. Většina článků se zabývá tím, jaké společenské akce jsou azylovými centry nebo neziskovými organizacemi nabízeny, jaká je na nich účast veřejnosti, jaké problémy vyvstávají s provozem azylových center nebo jaké problémy mají azylanté. Většinou nikde není prezentováno, jak uprchlíci vnímají situaci, ve které se nacházejí, jak se jim žije jako uprchlíkům na území cizího státu, v azylovém zařízení a jak toto zařízení hodnotí. Jen ve třech článcích se okrajově autoři věnují tomu, co si azylanté myslí o pobytu v České republice.

V článku „*Čečenská uprchlice už si ve Zbýšově našla i nové kamarádky*“ (3) se autorka zmiňuje o tom, jak se mladá žena z Čečenska za deset měsíců pobytu v uprchlickém zařízení ve Zbýšově sžila s místními obyvateli. „*Už jsem si mezi Zbýšovskými našla známé a kamarádky. Chodím k nim občas na čaj, popovídat si. Všichni mi pomáhají a chovají se ke mně dobře,*“ *chválí zbýšovské zařízení i místní obyvatele Petimat Magomadova.*“ (3) Článek pojednává o dni otevřených dveří v pobytovém středisku ve Zbýšově. Celkově působí pozitivně, jen v kontrastu je zde uveden příběh Čečenky, jak ji převaděči dostali do České republiky. „*Na to, jak ji převaděči, kterým dala všechn svůj majetek, v noci vysadili na hranicích v lese, nerada vzpomíná.*“ (3)

Pro zdůraznění kladného postoje vůči pobytu v Česku je uvedena věta: „*Čečenka Petimat se s některými místními ženami seznámila tak dobře, že jí daly těhotenské oblečení.*“ (3)

Z článku, který byl zveřejněn na serveru Aktuálně.cz, lze usoudit, že někteří cizinci nemají tak kladný pohled na pobyt v České republice a v uprchlickém zařízení. Raději se snaží zajistit si bydlení v soukromí, aby nemuseli dále žít v uprchlickém táboře. Jenže jejich

žádosti o byt jsou často zamítnuty. Azylanté potom mají pocit, že jen kvůli tomu, že jsou cizinci, byt nedostanou. „*Hledali jsme byt v Hradci Králové, ale nevyšlo to. Když slyšeli, že jsme cizinci se třemi dětmi, nechtěli nás. Budeme hledat dál, tady už nebudu.*“ (16) Navíc s podmínkami na život, které mají v azylovém centru, nejsou spokojeni: „*Za to, jak teď musí žít, se stydí.*“ (16)

Třetí zmínka o tom, jak azylanté vnímají pobyt v azylovém zařízení v České republice, je prakticky neutrální. Afghánský lékař si je plně vědom situace, v jaké se nacházel v Afghánistánu, kde jemu a jeho rodině šlo o život a uvědomuje si, že je sice v uprchlickém táboře, v podmínkách, které se zdaleka nemohou srovnávat s domovem, ale je v bezpečí a je o něho a jeho rodinu postaráno tak, že zde mohou důstojně žít. „*Hlavní je, že nemusím přemýšlet nad tím, že mi někdo zabije ženu a děti. Teď teprve začínám uvažovat o budoucnosti tady.*“ (20)

5.6 Péče o cizince na úkor místního obyvatelstva?

V článku s názvem „*Brno poskytne byt vážně nemocným manželům, kteří utekli z Čečenska*“ (1) se dozvídáme, že manželé, kteří požádali v České republice o azyl, získali od města Brna byt v domě s pečovatelskou službou.

Manželé cestovali z Ruska přes Českou republiku do Rakouska za dcerou a synem, protože dcera onemocněla. V Rakousku žádali o mezinárodní ochranu, ale z nějakého důvodu jim nebylo vyhověno a byli navráceni do České republiky, kde byli se žádostí o azyl úspěšní. V článku již žádné další informace, proč jim nebylo v Rakousku vyhověno, uvedeny nejsou a ani již není zmiňováno, co se stalo s jejich dětmi, i když by to mohly být důležité informace.

„*Vzhledem k tomu, i k doporučení ministerstva vnitra, poskytneme byt těmto manželům mimo pořadník, ve kterém je nyní evidováno 770 žadatelů.*“ (1) V této části článku autor zlegitimizoval rozhodnutí magistrátu poskytnout byt manželům mimo pořadník tím, že zmínil souhlasný postoj vyšší státní moci v podobě ministerstva vnitra.

„*...oba splňují magistrátní podmínky k pronájmu bytů v domech v majetku města Brna i podmínky, za kterých mohou být ubytováni v domě s pečovatelskou službou.*“ Zde se dozvídáme, že jsou stanoveny podmínky, které musí žadatel o městský byt nebo městský byt v domě s pečovatelskou službou splňovat. Oba manželé sice tyto podmínky splňují, ale

stejně tak je splňuje dalších 770 žadatelů o byty s pečovatelskou službou, přesto byl byt přidělen manželům z Čečenska mimo pořadník.

V prvním odstavci článku se dozvídáme, že: „...magistrát vedly k tomuto kroku humanitární důvody.“ (1) Poslední odstavec však poskytuje alternativní důvod, proč byl byt přidělen mimo pořadník: „Vzhledem k tomu, že domy s pečovatelskou službou svěřil magistrát do majetku městských částí, dostane podle Onderky (primátor Brna, pozn. autora) příslušná městská část jako náhradu za poskytnutí bytu azylantům dotaci na rozvoj infrastruktury ve výši 400 tisíc korun.“ (1)

5.7 Mediální obraz azylového centra v Zastávce u Brna

Abychom mohli dobře představit mediální obraz azylového centra v Zastávce u Brna, je třeba tento obraz představit ve dvou obdobích, a to v období, kdy v Zastávce bylo zřízeno pobytové a integrační azylové středisko, a v období, kdy došlo k transformaci na přijímací středisko.

Pobytové středisko a integrační azylové středisko v Zastávce u Brna bylo zpravidla prezentováno jako kvalitní uprchlické zařízení, které splňuje standardy vyspělých západoevropských zemí. Starosta obce Zastávka u Brna se ve své zprávě, která byla zveřejněna v Zastáveckém zpravodaji, o tamním azylovém středisku vyjádřil: „...bylo o nich (pobytové středisko a integrační azylové středisko, pozn. autora) vždy hovořeno jako o zařízeních evropského typu, tedy jako o perspektivních zařízeních.“ (19)

Nicméně celkový dojem je takový, že sice azylové zařízení, ve kterém uprchlíci mohou bez obav žít, je kvalitní, azylanté zde mají zázemí, velké možnosti trávení volného času, lékařskou péči či právní podporu, ale nic z toho nenahradí domov každého z nich. I tak je obraz azylového centra v Zastávce u Brna spíše kladný, zejména v člancích, které se zabývají společenskými akcemi konanými pro uprchlíky a jejich děti.

V některých člancích autor předkládá, že pobyt v azylovém centru není nic příjemného, hlavně pro děti se může stát nepříjemným životním zážitkem. Nadpis článku „Prázdniny utrpením? Pro malé uprchlíky za plotem“ (16) je na první pohled poutavý, použití slova „utrpení“ je zde účelné, aby ve čtenáři vzbudilo lítost a soucit s dětmi uprchlíků. Navíc je toto slovo použito v kontrastu se slovem „prázdniny“, které je ve své podstatě pozitivní a tím autor umocňuje význam sdělení.

Tvrzení, že pobyt v uprchlickém zařízení není příjemný, lze vyčíst například také z úryvku: „*Početné rodiny se tísní v místnostech, které jsou kombinací ložnice, obývacího i dětského pokoje. Kovové vojenské postele připomínají spíše vězení, koupelny, záchody a jednoduché kuchyňky jsou společné pro celé patro.*“ (16) Zde autor azylové zařízení dokonce přirovnává k vězení. Čtenáři se tak podsouvá myšlenka, že současný stav ubytování azylantů je nevyhovující a bylo by třeba podmínky pobytu zlepšit nebo azylantům vypomocet při hledání soukromých bytů.

Zajímavé je, že v období, kdy se vyjednávala nová koncepce struktury azylových zařízení a byl aktuální návrh na změnu z pobytového střediska a integračního azylového střediska v Zastávce u Brna na zařízení pro zajištění cizinců, byl pozitivní obraz původního zařízení prezentován zřetelněji, a oproti tomu byly zdůrazňovány negativní vlastnosti potenciálního zařízení pro zajištění cizinců. Příkladem je: „*„Mírumilovné žadatele o azyl tak v táboře nahradí z větší části problémoví cizinci s nejasnou minulostí, chycení na hranicích a bez absolvování lékařských vyšetření. Zatímco první se mohli volně procházet po obci, jejich nástupce se naopak bude snažit policie držet pod zámkem.*“ (14)

V podobném duchu se setkáme se zřetelným rozlišením pobytového střediska a přijímacího střediska v době, kdy již byla schválena transformace uprchlického zařízení v Zastávce u Brna. Pobytové středisko má pověst kvalitního zařízení, které mělo dlouholetou tradici a pomohlo tisícům uprchlíků. Azylanté zde měli volný pohyb, nebyli nijak omezováni. Oproti tomu přijímací středisko má jiný režim než to původní, azylanté nemají možnost volného pohybu, přímo zde sídlí cizinecká policie, ubytovaní jsou zde „cizinci přímo od českých hranic“ namísto „pokročilých uprchlíků“, kteří tu byli doposud. „*Uprchlický tábor v Zastávce u Brna dříve poskytl azyl tisícům cizinců... Ted' je ze Zastávky uzavřené karanténní zařízení.*“ (26)

5.8 Uprchlická otázka v médiích: místní vs. regionální periodika

V regionálních periodikách se většinou vyskytují články, které se týkají volnočasových aktivit azylantů. Články, ve kterých se píše, jak si děti hrají, dospělí se věnují sportům a jiným společenským aktivitám, působí někdy až idylicky. Ve čtenáři mohou vzbuzovat dojem, že uprchlíci se dobře baví, v uprchlických zařízeních jim je vlastně dobře a nic jim nechybí. Avšak v deníku Rovnost (později Deník) se autoři častěji věnují, stejně jako

v místních periodikách, mimo jiné i problémům, které jsou spojovány s transformací pobytového a integračního azylového střediska na středisko přijímací v Zastávce u Brna.

Místní periodika sice také informují o společenských akcích pro uprchlíky, ale navíc se věnují i problémům, které se mohou objevit v souvislosti s provozem azylového zařízení. Tento rozdíl je zřejmě způsoben tím, že místní periodika jsou určena především místním obyvatelům, kterých se tato problematika týká, ať už přímo, nebo nepřímo.

5.9 Vztah státní orgány – obce s uprchlickým zařízením - azylanté

Při důkladném prozkoumání článků si lze všimnout jakéhosi trojúhelníku vztahů mezi státem (v zastoupení Ministerstvem vnitra a Správou uprchlických zařízení), obcí, ve které je umístěno uprchlické zařízení a azylanty.

Stát zde vystupuje jako nositel moci, který rozhoduje o všem, co se děje s uprchlickým zařízením. Chová se však až arogantně, jelikož při rozhodování o budoucnosti pobytového střediska nezohledňuje názor obce. Celkově jakákoliv komunikace s místní obcí je na špatné úrovni. V článku se můžeme dočíst, že: „...*se důrazně ohrazujeme (petiční výbor obce Zastávka, pozn. autora) proti způsobu jednání státních orgánů a zejména pak Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky, které dlouhodobě s obcí nespolupracují při řešení problematiky uprchlictví v obcích a městech České republiky a včas neinformují samosprávné orgány...*“ (21) Státní orgány mají navíc jiný náhled na problematiku uprchlictví. Z informací, které nalezneme v člancích, lze vyvodit, že problematika uprchlictví je jen jednou z položek státního rozpočtu. „*Hledali jsme řešení, jak šetřit peníze daňových poplatníků.*“ (6)

Obce se oproti tomu snaží zohledňovat nejen ekonomické hledisko, ale snaží se brát zřetel také na místní obyvatelstvo a uprchlíky samotné. Nesouhlasí také s postupem Ministerstva vnitra a Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra při vytváření nové koncepce sítě azylových zařízení. Nelíbí se jim postup ministerstva, kdy o nové koncepci rozhodlo samo bez účasti obcí, ve kterých se nachází azylové zařízení, a bez vedení jednotlivých azylových zařízení. „...*když se od počátku roku 2005 připravuje koncepce..., ale není o ní informováno ani vedení samotného zařízení v Zastávce... a už vůbec ne zastupitelstvo obce.*“ (19) V článku je také vidět oddělení nižší a vyšší státní moci, kdy nižší zastupuje obec jako správní jednotka a vyšší státní moc je zde zastoupena ministerstvem vnitra, které

podléhá Vládě České republiky: „*Petici chceme předat premiérovi, právě státní moc stála u zrodu nové uprchlické koncepce,“ řekl starosta Petr Pospíšil“ (14)*

Azylanté vystupují v článkách jako lidé, kteří potřebují pomoc, kterou jim může nabídnout společnost, tedy stát. Jsou v jakémsi podřízeném postavení vůči státní moci. Sami nemohou rozhodovat o podmínkách, v jakých žijí. Tyto podmínky jsou již stanoveny státem a azylanté se jim mohou jen podřídit.

5.10 Obava ze změny uprchlického zařízení v Zastávce u Brna

Od 1. 11. 2009 došlo v uprchlickém zařízení v Zastávce u Brna k zásadní změně. Kvůli nové koncepci ve struktuře azylových zařízení, kterou schválila Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, se dříve pobytové středisko a integrační azylové středisko v Zastávce u Brna změnilo na přijímací středisko. Dříve bylo dokonce zamýšleno zde zbudovat zařízení pro zajištění cizinců.

Tato připravovaná změna se promítla také v regionálních novinách. Nejvíce se tomuto tématu věnoval místní Zastávecký zpravodaj, jelikož změna by se nejvíce dotkla místních obyvatel. V obci Zastávka byla založena petice, která se ohrazovala proti plánovaným změnám a požadovala zásadní změnu ve způsobu komunikace ministerstva a obcí, ve kterých se nachází uprchlické zařízení, při řešení otázky týkající se azylových center.

„Plán optimalizace azylových zařízení předpokládá, že se do Zastávky u Brna přesunou problémoví uprchlíci ze zrušeného tábora Bálková na Plzeňsku.“ (15)

„Mírumilovné žadatele o azyl tak v tábore nahradí z větší části problémoví cizinci s nejasnou minulostí, chycení na hranicích a bez absolvování lékařských vyšetření. Zatímco první se mohli volně procházet po obci, jejich nástupce se naopak bude snažit policie držet pod zámkem.“ (14) Pro zdůraznění problému je zde zmíněna policie jako ochranný prvek, je zde použito slovní spojení „problémoví uprchlíci“ či autor článku použil kontrast mezi pojmenováním obyvatelů střediska „mírumilovní žadatelé o azyl“ a „problémoví cizinci s nejasnou minulostí“, což může ve čtenářích vyvolat dojem, že se jedná o zvlášť vážný bezpečnostní problém, který doprovází změnu typu uprchlického zařízení v Zastávce u Brna.

Ministerstvo vnitra vystupuje v článkách jako negativní prvek, který na první pohled bez jakéhokoliv prověření situace, která je v uprchlických zařízeních a v obcích, kde se tato

zařízení nachází, chce změnit celkovou koncepci uprchlických zařízení. O špatném jednání státních orgánů má vypovídat vyjádření: „*V souvislosti se samotným zařízením uvedl (starosta obce Zastávka, pozn. autora), že považuje jako urážku občanů obce skutečnost, že existence uzavřeného oploceného areálu je ze strany MV ČR chápána jako pozitivní krok. Připomněl, že v průběhu 15 let urazila obec významný krok na poli soužití v multikulturním prostředí.*“ (19)

5.11 Úloha nestátních organizací v otázce uprchlictví

V České republice je kvalitní standard podpory žadatelů o mezinárodní ochranu. Jsou poskytovány poměrně dobré pobytové podmínky pro azylanty, kteří nemohou najít bydlení v soukromí. Nelze však hovořit o takových podmínkách, které by plně nahrazovaly kvalitní soukromý život v rodinném kruhu. Přes veškerou snahu personálu, který se stará o chod azylových zařízení, o právní a sociální poradenství a o organizaci aktivit, kterým se mohou uprchlíci věnovat ve volném čase, je tato snaha nedostatečná. V tomto směru výborně vypomáhají různé neziskové organizace.

V roce 2007 se zasazovaly za vytvoření nového azylového centra v Brně dvě neziskové organizace Diecézní charita Brno a Organizace pro pomoc uprchlíkům. „*Zázemí by pak mohli využívat všichni cizinci bez rozdílu. „První dva dny by za služby neplatili, pak bychom nejspíš nějaký povinný příspěvek zavedli,*“ řekl Filo.“ (2) (Pavel Filo, Diecézní charita Brno, pozn. autora)

„*Imigranti tak často končí na ulici. „Bohužel je to reálná situace. Rozhodli jsme se proto podpořit vznik nového azylového domu,*“ uvedla Hana Natidzeová z Organizace pro pomoc uprchlíkům.“ (2)

Azylové středisko také spolupracuje s náboženskými komunitami. Jelikož velká část ubytovaných v uprchlickém táboře byla muslimského vyznání, duchovní podporu zde zajišťovala brněnská muslimská obec a Islámská nadace. „*V kontaktu s mnoha uprchlíky ze Zastávky je i nadále brněnská muslimská obec.*“ (6)

Velkou měrou se na volnočasových aktivitách podílí brněnská nezisková organizace Nesehnutí. Tato organizace se snaží prostřednictvím společenských akcí zapojovat uprchlíky do interakce s okolím, vyplňovat jejich volný čas smysluplnými aktivitami. „*Nesehnutí vezme uprchlíky na výlet do Moravského krasu*“ (11) Autor článku také velkou

měrou vyzdvihuje široký záběr Nesehnutí, které zde vystupuje téměř jako výhradní a jediný podporovatel řešení otázky uprchlictví. „*Lidé z Nesehnutí připravují pro uprchlíky i další volnočasové programy. Ty zahrnují výlety, výtvarné dílny, kulturní akce, hry a sportovní aktivity. V nejbližší době se chystá návštěva plaveckého bazénu, exkurze do Technického muzea, výlet na dětské divadelní představení a návštěva Brna s programem v Domě ekologické výchovy Lipka. V minulosti už proběhly výlet a sázení stromů u Olomouce, projížďka parníkem po Brněnské přehradě, lesní stopovací výlet za pokladem a návštěva gymnázia v brněnských Řečkovicích spojená se vzdělávacími aktivitami. Pravidelně každý pátek probíhá také workshop žonglování pro děti i dospělé. Kromě volnočasových aktivit organizují aktivisté a aktivistky Nesehnutí vzdělávací a osvětové programy s uprchlickou tematikou zaměřené na českou veřejnost – besedy, vydávání informačních materiálů, etnické a multikulturní večery a další veřejné akce.*“ (11) Jak se v tomto úryvku ze článku můžeme dočíst, nezisková organizace Nesehnutí se snaží nejen o přímou pomoc uprchlíkům, ale také o osvětu české veřejnosti v otázce uprchlictví.

Neziskové organizace se snaží také o finanční podporu uprchlíků. Například vytvářejí projekty, ve kterých nabízí finanční podporu žadatelům o azyl při lékařských vyšetřeních, hlavně při úhradě poplatků u lékaře, na které žadatelé nemají prostředky, protože nemají možnost si legálně vydělávat peníze. „*Žadatelům o azyl pomáhají v současné době s úhradou poplatků nevládní organizace.*“ (8)

Nevládní organizace také nabízejí právní poradenství uprchlíkům, kteří potřebují pomoc při řešení situací, ve kterých je nutné znát právní řád země, ve které žádají o azyl nebo jim situaci komplikuje jazyková bariéra. Tím se například zabývá Organizace pro pomoc uprchlíkům. „*Pomohli jsme mu podat žalobu proti vyhoštění a žalobu proti neudělení azylu. Panu Zijádovi totiž nepropadla lhůta pro odvolání.*“ (24)

Důležitou úlohu nestátních organizací potvrzují i zaměstnanci uprchlických zařízení. Není totiž v jejich silách organizovat volnočasové aktivity v dostatečném množství, jak by bylo zapotřebí. „*Pro padesátičlenný personál je velkou zátěží už jen zajištění obvyklého chodu zařízení. Bez pomoci neziskovek bychom se při vymýšlení, jak děti zabavit, asi neobešli,*“ přiznává vedoucí tábora Josef Sekerka. (16)

Z článků vyplývá, že význam nestátních organizací v otázce uprchlictví je velký. Tyto organizace zde mají pověst pozitivního aktéra, který se snaží o všestrannou pomoc uprchlíkům.

6 ZÁVĚRY VÝZKUMU A DISKUZE

Obecně by se o mediálním obrazu uprchlíka dalo říct, že uprchlíkem může být kdokoliv, bez ohledu na jeho původ, bohatství či vzdělání. Jejich cesta za ochranou nebyla jednoduchá, často jim šlo i o život. I když je v člancích patrná snaha o prezentaci uprchlíka jako kteréhokoliv jiného člověka, je zde patrné také vědomí toho, že se jedná o cizince z jiné kultury a s jinými návyky než mají místní obyvatelé. Jedním z problémů, se kterým se azylanté v České republice potýkají, je jazyková bariéra. S tím jim však pomáhají státní i nestátní organizace.

Dalším zásadním problémem je nízká ekonomická úroveň azylantů. I když ve své rodné zemi mohli být úspěšnými lidmi, jako azylanté nemají dostatek finančních prostředků a prakticky žádné legální možnosti si je obstarat.

Jak azylanté posuzují pobyt v uprchlických zařízeních je těžké z článků vypožorovat. Většinou se názory uprchlíků neobjevují. Ale z těch několika málo zmínek lze usoudit, že postoj azylantů vůči kvalitě pobytu v zařízeních je veskrze neutrální či možná spíše negativní. Azylová centra sice nabízejí kvalitní služby a péči o klienty, ale nemohou nahradit vlastní domov a jeho soukromí. Co se týče personálu a místních obyvatel, uprchlíci s nimi nemívají závažnější problémy, dokonce se uprchlíci spíše začleňují do místní společnosti a nalézají nové přátele. Můžeme se však setkat s případy, kdy jsou uprchlíci zvýhodněni před „místními obyvateli“. Důkazem může být přidělení bytu uprchlíkům mimo pořadník. I když splňují podmínky pro udělení bytu i ostatní žadatelé, kteří na byt delší dobu čekají, jsou přesto preferováni uprchlíci. V tomto případě je však otázkou, zda k tomu byly motivací humanitární důvody, nebo vidina mimořádných dotací pro poskytovatele bytu.

Mediální obraz azylových center na jižní Moravě by bylo možné charakterizovat obecně tak, že azylová centra jsou kvalitními zařízeními pro podporu cizinců, kteří žádají o mezinárodní ochranu, nebo jim již byla mezinárodní ochrana udělena. Kvalita azylových center je posuzována jako evropský standard. Nabízejí dostatečné množství služeb, které zajišťují důstojný život v uprchlických zařízeních, je zde kvalitní lékařská péče, právní podpora a s pomocí neziskových organizací také velké množství volnočasových aktivit. Avšak nic z toho nemůže nahradit vlastní domov. Z článků vychází najevo, že by bylo vhodné upravit pobytové podmínky tak, aby se azylová centra co nejvíce podobala soukromému bydlení.

Způsob, jakým bylo uprchlické zařízení v Zastávce u Brna prezentováno, byl ovlivněn jeho transformací. Byla zde patrná obava ze změny. Došlo totiž k transformaci z pobytového střediska a integračního azylového střediska na přijímací středisko, ve kterém je přísnější režim. To vyvolalo obavu z toho, že do Zastávky budou přesunuti cizinci s nejasnou minulostí a s potenciální hrozbou kriminality.

Při rozdělení článků podle toho, v jakém periodiku byly psány, je možné si všimnout, že většinou jsou ve zprávách celostátních novin s regionální mutací prezentovány jen společenské akce. Mají v sobě pozitivní náboj, uprchlíci se dobře baví, v azylových zařízeních je jim vlastně dobře. V místních periodikách (Zastávecký zpravodaj, portál Rosicko.cz) a v deníku Rovnost jsou zveřejňovány mimo jiné také články věnující se problémům s provozem azylového centra.

Z analýzy vyplynul trojúhelník vztahů státní orgány – obce, ve kterých je umístěno uprchlické zařízení – azylanté. Státní orgány zde zastupují státní moc, která má nad ostatními subjekty nadvládu. Státní moc ostatní subjekty řídí, aniž by všichni společně komunikovali ve snaze o prosperitu azylových center. Obce se oproti tomu snaží o spolupráci se státními orgány. Azylanté v tomto vztahu vystupují jen jako subjekty, které se musí podřídit podmínkám vyjednaným státem a obcemi.

V člancích je častá zmínka o nestátních organizacích. Ty se podílejí na podpoře a pomoci uprchlíkům. Vystupují zde jako zastánci práv azylantů, působí jako zprostředkovatelé a pořadatelé společenských akcí a jiných volnočasových aktivit. Dalo by se konstatovat, že v celé analýze nestátní organizace zastávají pozici institucí s nejpozitivnějším vlivem v problematice uprchlictví v České republice.

V analýze bylo zpracováno celkem 26 článků. Vzhledem k tomu, že se jedná o diskursivní analýzu textů regionálních periodik, nelze závěry analýzy považovat za obecně platné pro celou Českou republiku. Postoje a názory na uprchlickou otázku jsou zde subjektivně vyjádřeny autory článků. Jsou však veřejně prezentovány v médiích, která mohou značně ovlivňovat širší veřejnost. Lze tedy předpokládat, že by se tyto názory a postoje mohly objevit i ve veřejném mínění společnosti v daném regionu.

Závěry diskursivní analýzy mohou být do jisté míry ovlivněny subjektivním přístupem a individuálním úhlem pohledu autora výzkumu. A to je důvodem, proč je důležité ke každé diskursivní analýze přistupovat kriticky.

7 VÝZNAM VÝZKUMU PRO SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU

Tento výzkum je věnován tématu uprchlictví v České republice, respektive je zaměřen na mediální obraz azylových zařízení na jižní Moravě.

Jedná se o téma, které se zabývá jednou z mnoha oblastí společnosti. Jde o pomoc v nouzi lidem, kteří prchají před nepřízní osudu v podobě válečných konfliktů či nepříznivých politických režimů.

Pro sociální pedagogiku má tento výzkum význam v tom, že zachycuje pohled užší společnosti na problematiku uprchlictví, který je prezentován prostřednictvím článků v regionálních novinách a na regionálních internetových informačních serverech. Lze se tak zaměřit na konkrétní problémy, které vyvstávají a jsou v článcích diskutovány v souvislosti s uprchlictvím v rámci regionu, nebo na problémy, které jsou spojeny s konkrétním uprchlickým zařízením, a snažit se poté nalézt východiska, jak tyto problémy řešit.

Tato analýza nenabídne tato řešení, ale díky ní lze konkrétní problém identifikovat.

ZÁVĚR

Obecným tématem této bakalářské práce je problematika uprchlictví. Konkrétně je založena na mediálním obrazu azylových center na jižní Moravě a na mediálním obrazu uprchlíků, který je obsažen v článcích regionálních novin a internetových informačních serverů.

Teoretická část je věnována vymezení pojmů, které se v bakalářské práci objevují, definují se zde pojmy jako azyl, azylant, uprchlík. Z důvodu uvedení do tématu je zde charakterizována legální a nelegální migrace a právní normy, podle kterých se řídí otázka uprchlictví. Dále je zde uvedena struktura Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR, ze které vyplývá návaznost jednotlivých typů azylových zařízení. To je důležité pro pochopení propojení jednotlivých zařízení a toho, že celý systém funguje jako celek.

V praktické části je zpracován samotný výzkum, ve kterém je zjištěn mediální obraz azylových center na jižní Moravě a mediální obraz uprchlíka obsažený v regionálních a místních periodikách.

Mediální obraz azylových center na jižní Moravě lze charakterizovat tak, že se jedná o kvalitní zařízení, která mají úroveň standardních evropských azylových zařízení pro cizince se žádostí o mezinárodní ochranu. Nabízejí dostatečné množství služeb pro své klienty tak, aby byl uprchlíkům zajištěn důstojný život v hostitelské zemi. Tyto služby jsou nabízeny všem azylantům bez rozdílu. Jedná se o ubytování se stravou, lékařskou péčí, právní poradenství a volnočasové aktivity. Toto vše však nemůže být považováno za kvalitní náhradu domova, ve kterém má každý své soukromí. V článcích lze nalézt názor, že by se podmínky v azylových centrech mohly upravit tak, aby byl uprchlíkům co možná nejlépe nahrazen domov.

Obraz uprchlíka je v analýze jednotný. Autoři se uprchlíka snaží prezentovat tak, že je to člověk jako kterýkoliv jiný. Může se jím stát kdokoliv. Bez ohledu na rasu, víru, sociální postavení nebo bohatství. Avšak na druhou stranu po rozkrytí souvislostí vyplývá, že jsou to lidé, kteří pocházejí z jiných kultur, s jinými návyky než mají místní obyvatelé. Uprchlíci se často potýkají s ekonomickými problémy, protože nemají mnoho příležitostí si legálně obstarat finanční prostředky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KNIŽNÍ A TIŠTĚNÉ ZDROJE

- ČESKO. *Zákon č. 325 ze dne 11. listopadu 1999 o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu)*. In: Sbírnka zákonů České republiky. 1999, částka 106, s. 7386-7405. Dostupný také na WWW: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=325/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- ČESKO. *Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*. In: Sbírnka zákonů České republiky. 1999, částka 106, s. 7406-7447. Dostupný také na WWW: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=325/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- FREIOVÁ, M., 1993. *Uprchlíká otázka a my*. Praha: Občanský institut. 43 s. ISBN 80-900190-6-4
- GEE, J. P., 2011. *How to do Discourse Analysis*. New York: Routledge. 206 s. ISBN 0-203-85099-8
- KLVAŇOVÁ, R., 2007. *Uprchlíci v zahraničí na stránkách českého tisku*. In: Cizinci, našinci a média: Mediální analýzy. Praha: Multikulturní centrum Praha, o. s. 106 s. ISBN 80-239-8475-6
- MATOUŠEK, O., 2003 *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál. 288 s. ISBN 80-7178-549-0
- Migrace v rozšířené Evropě*. 2002. 1.vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. 50 s. ISBN 80-238-9199-5
- MUSELÍKOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z., VODIČKOVÁ, M., 2013 *Právo v sociální oblasti*. Brno: Institut mezioborových studií Brno. 178 s.
- RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R., 2009. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 309 s. ISBN 978-80-7419-023-0
- SKALKOVÁ, M. (edit.), 2004. *Seminář „Azylové řízení v České republice“*. Praha: Východočeská tiskárna

- STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J., 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert. 201 s. ISBN 80-85834-60-X
- SZALÓ, C., 2007. *Transnacionální migrace: Proměny identit, hranic a vědění o nich*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 175 s. sv. 5. ISBN 978-80-7325-136-9

INTERNETOVÉ ZDROJE

- Centra na podporu integrace cizinců* [on line]. 2014 [cit. 8. 3. 2014]. Centra na podporu integrace cizinců. Dostupné z: <http://www.integracnicentra.cz>
- Cizinci v ČR 2013* [on line]. 2013 [cit. 15. 3. 2014]. Český statistický úřad. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/p/1414-13>
- Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR* [on line]. 2014 [cit. 9. 3. 2014]. Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra ČR. Dostupné z: <http://www.suz.cz>
- VAŠÁT, P., 2009 [cit. 1. 4. 2014]. *Kritická diskursivní analýza: Sociální konstruktivismus v praxi* [on line]. Přehledová studie 09/04. Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu (CAAT). Katedra antropologických a historických věd FF ZČU. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/kriticka-diskursivni-analyza-socialni-konstruktivismus-v-praxi>

SEZNAM PŘÍLOH

1. Příloha č. 1: Kompletní znění článků

PŘÍLOHA P I: KOMPLETNÍ ZNĚNÍ ČLÁNKŮ

1. Brno poskytne byt vážně nemocným manželům, kteří utekli z Čechenska

Brno, 4. ledna 2012

MEDIAFAX

Město Brno poskytne mimo pořadník okamžité ubytování v domě s pečovatelskou službou vážně nemocným manželům Adamu (76) a Brilyant (62) Gastemirovovým z Čechenska. Ve čtvrtek to řekl primátor Roman Onderka s tím, že magistrát vedly k tomuto kroku humanitární důvody. Manželé vycestovali z Ruska v roce 2009 za dcerou a synem, kteří žijí v Rakousku, protože dcera vážně onemocněla. Přiletěli do Prahy, odkud cestovali autem do Rakouska, kde požádali o mezinárodní ochranu.

Rakušané je ale vrátili do Česka, oba Čechenci zde proto požádali o azyl a ministerstvo vnitra jim v roce 2010 vyhovělo. České úřady je pak ubytovaly na dobu určitou, do dubna 2012, v integračním středisku v Brně. "Oba manželé mají vážné zdravotní a psychické problémy," řekl Onderka. Podle něj však oba splňují magistrátní podmínky k pronájmu bytů v domech v majetku města Brna i podmínky, za kterých mohou být ubytováni v domě s pečovatelskou službou.

"Vzhledem k tomu i k doporučení ministerstva vnitra, poskytneme byt těmto manželům mimo pořadník, ve kterém je nyní evidováno 770 žadatelů," řekl primátor.

Vzhledem k tomu, že domy s pečovatelskou službou svěřil magistrát do majetku městských částí, dostane podle Onderky příslušná městská část jako náhradu za poskytnutí bytu azylantům dotaci na rozvoj infrastruktury ve výši 400 tisíc korun.

Jiří Nováček

2. Cizinci by měli mít nové zázemí

V azylovém centru hledají lidé potřebnou pomoc.

DENÍK/Eva Ševčíková

15.10.2007

BRNO - Přijedou do Brna hledat azyl, ale často nemají kde přespat.

Cizinců, kteří si vlastními silami nedokáží najít ubytování, je na jihu Moravy stále více. Pomocť jim měl nový azylový dům, jehož dokončení je naplánováno na rok 2009.

„Cizinců je v Brně asi patnáct tisíc. Zázemí ale najdou jen ti, kteří mají takzvané vízum strpění. Pro ostatní nejsou prostory,“ popsal Pavel Filo z Diecézní charity Brno.

Imigranti tak často končí na ulici. „Bohužel je to reálná situace. Rozhodli jsme se proto podpořit vznik nového azylového domu,“ uvedla Hana Natidzeová z Organizace pro pomoc uprchlíkům.

Zázemí by pak mohli využívat všichni cizinci bez rozdílu. „První dva dny by za služby neplatili, pak bychom nejspíš nějaký povinný příspěvek zavedli,“ řekl Filo.

I když by vhodné prostory mělo najít město, organizace už mají své tipy. „Zatím se nám líbí dům v Husovicích na Vranovské ulici, kde sídlí škola Kterou budovu ale nakonec

začneme rekonstruovat, to je ve hvězdách," dodal Filo.

O tom, jestli se projekt skutečně rozjede, rozhodnou zastupitelé začátkem října. Cizinecký azyl by měl podle prvních propočtů spolknout asi šestnáct milionů korun.

3. Čečenská uprchlice už si ve Zbýšově našla i nové kamarádky

Jana Jandová, MF Dnes, 22.10.2004

Zbýšov

Dnes devětadvacetiletá Petimat Magomadova z Čečenska ani nevěří tomu, že se to stalo. Včera pro své známé a přátele, ale i další lidi ze Zbýšova, kteří se v den otevřených dveří přišli podívat do zdejšího azylového střediska, připravovala sladkou čečenskou specialitu - chalvu. "Lidé chtěli vědět, jak se to přesně dělá. Vyměňovali jsme si různé recepty," říká tmavovlasá žena. Ve Zbýšově žije deset měsíců se čtyřletým synem Rauvfem.

"Už jsem si mezi Zbýšovskými našla známé a kamarádky. Chodím k nim občas na čaj, popovídat si. Všichni mi pomáhají a chovají se ke mně dobře," chválí zbýšovské zařízení i místní obyvatele Petimat Magomadova.

Na to, jak ji převaděči, kterým dala všechn svůj majetek, v noci vysadili na hranicích v lese, nerada vzpomíná. "Manžel v mrazu rozdělal oheň, jedli jsme jen sních. Měli jsme jen kousíček chleba a ten jsme schovávali pro syna. Jedinou malou tašku, kterou jsme nesli, jsme vyhodili, nebyla síla ji brát dál," vypráví pomalu a velmi potichu. Je vidět, že otřesné zážitky jsou stále živé. Vedoucí tábora Nune Babajanová tvrdí, že lidé ze Zbýšova jsou na přítomnost uprchlíků zvyklí. "Mají dlouholetou zkušenost. Byli tady ubytovaní třeba uprchlíci z Kosova. Myslím, že vztahy mezi místními a uprchlíky jsou dobré," říká Babajanová.

"Uprchlíci mi tady nevadí. Občas chodím na akce, které tábor pořádá," míní starší žena, která se přišla do zbýšovského tábora podívat s vnukem.

Čečenka Petimat se s některými místními ženami seznámila tak dobře, že jí daly těhotenské oblečení. "Budu ho potřebovat, čekám holčičku," svěřila se.

4. Děti cizinců mají nárok na české dávky, řekl Motejl

21:04 | 9.4.2008

Aktuálně.cz

Brno - Na dávky v Česku mají nárok i děti cizinců ze zemí Evropské unie. Ovšem za podmínky, že jeden z rodičů v tuzemsku pracuje, i když tu nemají trvalý pobyt.

Ombudsman Otakar Motejl ve své výroční zprávě uvedl, že se na něj nově začali obracet lidé, kteří si stěžovali na neochotu úřadů poskytovat informace o tom, který úřad členského státu Evropské unie má vyplácet sociální dávky pro rodinné příslušníky člověka, který pracuje v cizině.

Právo Evropské unie je v těchto případech nadřazeno tuzemským zákonům. Podle zákona o státní sociální podpoře je totiž jako základní podmínka pro přiznání sociálních dávek stanoven trvalý pobyt všech společně posuzovaných osob na území České republiky.

Úřady platit nechtěly

Motejl zmiňuje případ ženy, která zjišťovala, zda její děti z prvního manželství, trvale žijící v Polsku, mají nárok na rodinné dávky poskytované z českého systému sociálního zabezpečení.

Obrátila se proto na úřady v Česku i Polsku. Odpověď zněla: české úřady jí napsali, že dávky dostane v Polsku, polské pak opačně, o dávky má žádat v Česku.

Podle Motejla dávky mají vyplácet české úřady. České zákony totiž podle ombudsmana prolomilo nařízení Rady Evropského společenství.

"Pracovníci, respektive jejich rodinní příslušníci, kteří mají bydliště v jiném členském státě, mají nárok na rodinné dávky stanovené právními předpisy, jako kdyby měli bydliště na území toho členského státu, v němž vykonává pracovník své zaměstnání," uvedl Motejl ve výroční zprávě.

A nařízení EU má přednost před českými zákony.

"Z tohoto důvodu v mají daném případě děti nárok na přiznání přídatku na dítě podle zákona o státní sociální podpoře bez ohledu na skutečnost, že nemají na území České republiky trvalé bydliště. Rozhodující skutečností je výkon zaměstnání jejich rodinného příslušníka (otce) na území České republiky," dodal Motejl.

EU má přednost

Ten také vyzval Úřady práce k přijetí takových opatření, aby do budoucna poskytovaly občanům odpovídající informace.

V Česku pracuje zhruba 240 200 cizinců. Podle statistik ministerstva práce loni v České republice přibýlo 55 200 legálních pracovníků ze zahraničí. Ze zemí Evropské unie v Česku legálně pracuje asi 150 tisíc lidí.

V patnácti nejstarších zemích EU naopak pracuje 43 tisíc Čechů. To znamená, že do západní Evropy se vydalo za prací zhruba 0,4 procenta obyvatel. Nejvíce Čechů pracuje v Německu, Velké Británii a Rakousku.

5. Děti z různých zemí hledaly poklady

Jana Jandová, MF Dnes, 21.1.2005

Ivančice, Zastávka

V ivančické galerii Alfonse Muchy to září barvami. Ve výstavních prostorách, kde bývá obvykle důstojný klid, ševelí vzrušené dětské hlasy.

Všude visí pestrobarevné obrázky, které namalovaly děti z uprchlického tábora ze Zastávky u Brna. Svě výtvořily přijeli malí uprchlíci z Iránu, Arménie, Čečenska a Kyrgyzstánu ukázat svým vrstevníkům ze základní umělecké školy v Ivančicích. „Mně se nejvíce líbí obrázek, který namaloval Sargis,“ říká asi šestiletý Martin a dokola opakuje nezvyklé jméno kamaráda z daleké Arménie.

České děti mají za úkol zapamatovat si jméno autora obrázku. Jakmile se jim to povede, musí najít cedulky s cizokrajnými jmény. Jsou ukryty všude po místnosti - na parapetu, u topení, za klikou. Od každé cedulky pak vede provázek, který je má zavést až do sklepa, kde na ně čeká ukrytý poklad. Komu se líbil obrázek kamaráda z Iránu, najde iránský poklad. Kdo si oblíbil třeba kresbu Čečence, čeká ho poklad čečenský. „Cílem hry je seznámit české děti s dětmi odjinud,“ vysvětluje organizátorka hry Eva Kaličinská.

Nastává všeobecný zmatek. Děti zběsile běhají po místnosti a každý hledá svou cedulku. Když je najdou, všichni se křečovitě chytanou provázků a hromadně se hrnou do podzemí. „Já se do sklepa chodit vůbec nebojím,“ hlásí jeden z malých objevitelů v čele průvodu a vybízí ostatní, aby se přidali. Po točitém kamenitém schodišti někteří scházejí velmi pomalu, i když jim oči září očekáváním. „Už jsem ten svůj poklad našla,“ hlásí šestiletá holčička z útrob sklepení.

V krabicích s poklady je ovoce i svitky, obrázky a předměty typické pro země uprchlíků. „Je tu nakreslená vlajka, mapka i velbloud,“ ukazují si děti, co našly v krabici s íránským pokladem. Děti ze Zastávky zase zvědavě nahlížejí, co bude v pokladu českém - obrázek hokejisty a česká vlajka.

6. Dveře tábora v Zastávce se zavírají, uprchlíci se musí přestěhovat

Uprchlíci v Zastávce šijí, malují a tvoří hudbu.

Autor: DENÍK/Marija Nobilisová

26.6.2009

Zastávka u Brna /REPORTÁŽ/ - Po devatenácti letech končí v Zastávce u Brna pobytové a integrační středisko uprchlíků. Vznikne zde jedno ze dvou přijímacích středisek v zemi. V uprchlickém táboře v Zastávce u Brna našly azyl v uplynulých devatenácti letech tisíce cizinců, hlavně z Kazachstánu, Ruska či Iráku. Ti, kteří zde v posledních měsících žili, nyní musí odejít do jiných středisek nebo do soukromí.

Pobytové a integrační středisko totiž zaniká kvůli nenaplněné kapacitě dalších uprchlických zařízení v zemi. Namísto něho zde ministerstvo vnitra zřídí přijímací středisko uprchlíků, čekajících na mezinárodní ochranu. Podobné bude pouze na letišti v Ruzyni.

Mění se atmosféra, nikdo o situaci nechce mluvit

Vyprázdněné ubytovny, dílny zející prázdnotou a zbývající desítky cizinců, které velké stěhování teprve čeká. Atmosféra v azylovém středisku pro uprchlíky v Zastávce u Brna je v posledních měsících jiná než dříve.

„Přemísťování je cítit. Obyčejně jsme tu mívali přes dvě stě lidí, v současné době jich máme necelých šedesát. Zbytek už je v integračních zařízeních v Kostelci nad Orlicí a Havířově nebo si našli ubytování v soukromí. V srpnu se dveře tábora v Zastávce zavřou definitivně,“ popsala Jana Cápálová ze Správy uprchlických zařízení v Zastávce u Brna. Žádný z uprchlíků se ke svému nucenému vystěhování nechtěl vyjádřit.

Rušit se musí i jinde

Stěhování uprchlíků do jiných míst je podle ní i vedení správy uprchlických zařízení nutné. Některá střediska v zemi muselo dokonce Ministerstvo vnitra zrušit kvůli jejich nenaplněné kapacitě. V České republice se totiž čísla přijatých uprchlíků trvale snižují již od roku 2003.

„K poslednímu červnu zaniká pobytové středisko ve Stráži pod Ralskem a rušíme také přijímací středisko ve Vyšních Lhotách v Moravskoslezském kraji. Kapacita zdejšího zařízení je pět set lůžek, v posledních měsících jsme tu hostili jen stovku uprchlíků. Hledali jsme řešení, jak šetřit peníze daňových poplatníků,“ zdůvodnil ředitel Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra Miloslav Koudelný.

Nové středisko bude uzavřené, nikdo z něj nebude smět vyjít

Vyprázdněné a opravené zařízení v Zastávce z Brna má od prvního listopadu nahradit právě zrušené přijímací středisko ve Vyšních Lhotách. Namísto „pokročilých“ uprchlíků s již přiznanou mezinárodní ochranou bude Zastávka přijímat cizince přímo od českých hranic. Ti nebudou mít povoleno vycházet z areálu zařízení.

„Přijímací středisko má jiný charakter než pobytové a integrační zařízení. Přicházejí do něj cizinci, kteří mají úmysl požádat o mezinárodní ochranu. Je uzavřené a uprchlíci mají povinnost zůstat uvnitř, dokud se nevyřídí potřebné dokumenty,“ dodal Koudelný. Další přijímací středisko bude fungovat jen na letišti v pražské Ruzyni. V Zastávce se do jedné ze tří budov zařízení nastěhuje cizinecká policie, která měla doposud jen pobočku poblíž střediska.

Je to nutnost, jinak to nešlo

Pro starostu Zastávky je změna ve fungování tábora zásadní. „Nicméně počet žádostí o azyl je tak nízký, že ke změně muselo dojít. Po vstupu do Evropské unie se k nám již tolik uprchlíků nedostane,“ uvedl starosta Petr Pospíšil. V kontaktu s mnoha uprchlíky se Zastávky je i nadále brněnská muslimská obec. „Účastili se pátečních modliteb a oslav nebo aktivit pro děti. Také se na nás obrací s žádostmi o radu a pomoc. Spousta z nich, kteří v Zastávce ještě zůstávají, doufají, že se uchytí v Brně a nebudou se muset stěhovat jinam. Někteří si v Brně už našli ubytování,“ přiblížil situaci běženců předseda Islámské nadace v Brně Muneeb Hassan Alrawi.

Hana Fasádová

REPORTÁŽ

V Zastávce uprchlíci šijí, malují a tvoří hudbu

Kostka. Opakujte po mě. Abdurachmane, která z nich je zelená? Ještě před pěti minutami byly prostory dětského centra v Pobytovém a integračním středisku v Zastávce u Brna plné rozesmátých obličejů a pobíhajících malých nohou. Teď jsou ale jejich majitelé, kteří se usadili kolem stolu, nezvykle tiší. Učí se česky a malují děšť.

„Papat!“ rozkazuje tmavý asi šestiletý chlapec a podává mi plastové nádobí s neviditelnou kaší. Různé barvy pleti, očí i vlasů, ale stejný zájem. „Chceme si hrát“ z těchto dětí přímo tryská, spolu se pouští do vaření i řízení vlaků. Se svými rodiči přijeli z Kazachstánu, Afriky, Mongolska. Zdá se, že odlišné mateřské jazyky nejsou vůbec překážkou. Tři ubytovny a venkovní hřiště pro děti jsou teď dočasným domovem pro necelých šedesát obyvatel střediska. „Nejpalčivější je jejich frustrace, konflikty mezi sebou navzájem a nedorozumění mimo zdi střediska,“ popisuje problémy uprchlíků sociální pracovnice Marcela Borská. Hlavním cílem je pro ní postarat se o to, aby klienti měli co nejvíce potřebných informací. Z kanceláře pokračujeme do budovy, jejíž sklep se každý týden rozezní zvuky nástrojů a oživeným hovorem azylantů. Diecézní charita zde provozuje hudební dílnu, ve které nechybí bicí, kytary ani klávesy. Útulně zařízená místnost s polštáři a vyvýšeným posezením v rohu je čajovna.

„Tu si organizují sami, většinou je tady narváno. Nejpopulárnější je ale šicí dílna,“ přibližuje zájmy uprchlíků vedoucí práce se žadateli Jana Čápalová. Míříme tak rovnou k místu, na kterém se podle její slov občas objeví i zdatní muži. Cestou míváme výdejnu hygienických potřeb. „Dostanete pastu, prášek, mýdlo a čtyři strojky,“ sděluje postaršímu

tmavšímu muži v modrém županu zaměstnanec střediska.

Žena u stolu zavaleného kousky látky, přídí a stužkami mě přivítá úsměvem a představí se jako vedoucí dílny. Kazachstánka, která sedí za šicím strojem, má na hlavě šátek. Sotva se otočí a po celou dobu s námi nepromluví. „Nerady se baví s cizími,“ vysvětluje její chování vedoucí Miroslava Murryová. V dílně si návštěvníci šijí hračky, šátky i polštáře. „Těmi si ženy zútulňují pokoje,“ říká učitelka z krejčovské rodiny. Mongolky si zde před časem ušily i svatební šaty, jedny s dlouhým rukávem vedoucí předvádí na sobě. Jsou zářivě modré z lesklé těžké látky. „Hodně jsem se od nich přiučila, mají zajímavé techniky,“ dodává Murryová.

Dalším místem odpočinku je ve středisku výtvarná dílna. Tiše vejde, letmo se rozhlédne a téměř bezzvučně řekne „dobrý den“. Vysoký muž s černými vlasy, kterého vedoucí výtvarné dílny Tomáš Valčík představí jako výtvarníka z Ruska, přišel malovat portrét. Modelem mu poslouží jedna z praktikantek. „Mám se natočit jinak?“ ptá se jednadvacetiletá dívka. Malíř už ale má za sebou pár prvních tahů. „To je jedno,“ zašeptá a pokračuje v díle.

Po půlhodině se pod jeho rukou vznikne jen ve dvou odstínech zelené neuvěřitelně živý obličej. „Chodí sem prťata i starší lidé. Teď se zrovna chystáme natočit animovaný film, hudební dílna slíbila hudbu,“ plánuje Valčík. V dílně pomáhá uprchlíkům radovat se ze života. „Skrze umění jim dodávám trochu radosti, úniku před starostmi,“ popisuje svojí práci vedoucí. Podle jeho slov s lidmi často i jen tak povídá. „Děti mi například ve dveřích řeknou, že mě přišli jen otravovat. Ale není to vůbec špatné, ony chtějí kontakt,“ usmívá se.

Za dva měsíce se Zastávka změní. Potřeba umění, hudby a kontaktu zde ale zřejmě zůstane.

Marija Nobilisová

7. Malí uprchlíci se v sobotu bavili

Mladá fronta Dnes 12.07.2004
Rosicko

Připravili jim sobotní zábavní odpoledne plné her, zakončené táborákem. "Možnosti vyžití dětí v uprchlických zařízeních jsou velmi omezené," komentoval akci Jiří Koželouh z Nesehnutí. V uprchlických centrech dostávají dospělí od státu na den finanční příspěvek 12 korun a děti šest korun. Za tyto peníze nelze podnikat moc akcí, zdůraznil aktivista.

8. Motejl: Azylantí by neměli platit poplatky u lékaře

9.4.2008
Aktuálně.cz

Praha - Ombudsman Otakar Motejl považuje za neetické, aby žadatelé o azyl platili poplatky u lékaře. Cizinci podle veřejného obhájce práv nemají na úhradu poplatků peníze. Ombudsman dnes tento postoj zveřejnil na webových stránkách svého úřadu.

Cizinci smí v Česku legálně pracovat až po uplynutí jednoho roku od zahájení řízení o udělení azylu. Jsou tak odkázáni na kapesné ve výši šestnácti korun na osobu a den. Pokud žadatelé nezůstávají v pobytovém středisku, ale žijí v soukromí, mohou sice podle počtu rodinných příslušníků dostávat příspěvek ve výši 1,3 - 1,6 násobku životního minima, ovšem pouze po dobu tří měsíců. Pak již nemají na legální příjmy nárok. Žadatelům o azyl pomáhají v současné době s úhradou poplatků nevládní organizace. Projekty nevládních organizací jsou však časově i finančně omezené a podle Motejla nemohou být v žádném případě chápány jako systémové řešení celého problému. V Česku je podle dostupných údajů ročně na 2000 žadatelů o azyl.

9. Multikulturní den v azylovém zařízení v Zastávce u Brna

Věra Jurmanová Volemanová,

Portál Rosicko.cz, vývěska MU Brno, 21.9.2004

Zastávka u Brna

Akce je určena všem, kdo se chtějí dozvědět více o životě žadatelů o azyl v České republice, o životních podmínkách v azylovém zařízení, o možnostech a službách, které jsou jim poskytovány.

Program je připraven na celý den.

Dopoledne bude pro všechny zájemce středisko volně přístupné. Zaměstnanci provedou návštěvníky areálem střediska a vysvětlí jim systém poskytování služeb žadatelům o udělení azylu. Žadatelé o azyl pro návštěvníky připraví ochutnávky svých národních kuchyní.

Odpoledne se bude konat fotbalový zápas na hřišti u ZŠ Zastávka, kde se utkají týmy složené ze členů TJ Čechie Zastávka a žadatelů o azyl z Pobytového střediska Zastávka a Zbýšov. Akce vyvrcholí v Dělnickém domě, kde se představí mažoretky DDM Ivančice, s hudebním programem vystoupí žadatelé o azyl a večer uzavře koncert rockové skupiny Na nerwi ze Zbýšova. Podávat se budou ochutnávky tradičních jídel ze zemí žadatelů o azyl.

Program:

9:00-13:00 volný vstup do Pobytového střediska s prohlídkou a ochutnávkou národních jídel

15:00-16:30 fotbalový zápas členů TJ Čechie Zastávka a žadatelů o udělení azylu na hřišti ZŠ v Zastávce

17:00 kulturní večer v Dělnickém domě v Zastávce, vystoupení mažoretek z DDM Ivančice, hudební vystoupení žadatelů o udělení azylu, koncert hudební skupiny Na nerwi, ochutnávka národních jídel.

10. Muslimové často chtějí azyl

Brněnský Deník.cz

21.7.2009 08:31

Komentář - Oficiální statistiky o počtech muslimů v České republice neexistují. Nejčastěji se v této souvislosti objevují dvě značně rozdílná čísla: deset tisíc a dvacet tisíc osob. V tomto souhrnu jsou v podstatě zahrnuty tři skupiny lidí: předně se jedná o české

konvertity, kterých je však nejméně (odhad Dr. Vladimíra Sáňky činí asi čtyři stovky osob).

BRONISLAV OSTŘANSKÝ

Dále se jedná o cizince s českým občanstvím, kteří do tehdejšího Československa přišli především v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století, kdy v souvislosti s podporou „pokrokově orientovaných“ režimů zemí třetího světa ze strany socialistických států u nás studovaly stovky arabských studentů (především „praktické“ obory, jako jsou medicína, vojenství, stavební inženýrství atd.), z nichž mnozí se tu po ukončení studií usadili, založili rodiny a získali české občanství.

Nejpočetnější „kategorii“ však představují cizinci bez českého občanství, žijící v ČR na základě povolení k trvalému nebo dlouhodobému pobytu. Tato skupina zahrnuje především studenty a podnikatele, kteří přišli do Česka po roce 1989 a je po stránce národnostní i sociální neobyčejně pestrá.

Avšak – souhrnně vzato – většinu muslimů žijících v Česku tvoří lidé arabského původu (především ze Sýrie, Iráku, Egypta, ale pochopitelně tato škála je mnohem pestřejší), což v evropském kontextu muslimských minorit je příznačné třeba pro Francii (kde výrazně převažují Alžířané), ale zcela se odlišuje od poměrů například v sousedním Německu (Turci a Kurdové). Z dalších národností jsou u nás ve větším množství zastoupeni především muslimové z Balkánu (Bosňáci, Albánci, Makedonci), dále Turci, Pákistánci, Čečenci a národnosti bývalých středoasijských sovětských republik.

Ve výše uvedeném rozdělení chybí jedna podstatná položka, jejíž význam bude v budoucnu patrně narůstat, a to žadatelé o azyl. V rozdělení žadatelů podle státní příslušnosti (podle údajů Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR za rok 2006) se na celkovém počtu 3016 uchazečů podílí i několik stovek osob z muslimských zemí. Překvapivě hned na druhém místě v počtu žadatelů stojí Egypt (422 osob), jenž mezi různými arabskými režimy nesporně patří k těm solidnějším. V první třicítce rozdělení nalezneme celou řadu muslimských států (nebo států s početným zastoupením muslimů):

Kazachstán, Nigérie, Kyrgyzstán, Irák, Turecko, Alžírsko, Pákistán, Uzbekistán, Somálsko, Bangladéš, Sýrie a Súdán.

Osoby z muslimských zemí mají významný podíl na počtech udělených azylů; mezi nimi již tradičně početné zastoupení mají žadatelé z Afghánistánu, Iráku, Íránu nebo Kazachstánu.

Autor pracuje v Orientálním ústavu Akademie věd ČR

11. Nesehnutí vezme uprchlíky na výlet do Moravského krasu

Rosicko.cz, pondělí 20.12.2004

Econnect/Nesehnutí, 17.12.2004

Zbýšov, Zastávka u Brna

Kromě prohlídky Punkevních jeskyní se "netradiční turisté" svezou i lanovkou nad propastí Macocha – mezi nimi i lidé, kteří utekli před autoritářským islámským režimem v Íránu, krvavým konfliktem v Čečensku, zoufalými sociálními poměry v Arménii či porušováním lidských práv ve Vietnamu. V uprchlických zařízeních čekají na rozhodnutí českého ministerstva vnitra o jejich žádosti o azyl.

Akci pořádá občanské sdružení Nesehnutí s podporou Správy jeskyní Moravského krasu a Společnosti pro Moravský kras. "Uprchlíci, často rodiny s dětmi, čekající na projednání jejich žádosti o udělení azylu v České republice nemají dostatek možností ani finančních prostředků pro kvalitní využití svého volného času, což může vést k patologickým jevům jako je ztráta zájmu o dění kolem sebe, řešení problémů alkoholem a k napětí ve skupině žadatelů," říká dobrovolnice Nesehnutí Svatava Zajdánková. "Cílem našich aktivit je proto zpestřit jim jednotvárný život a podpořit rozvíjení jejich dovedností a sociálních kontaktů," dodává. Pracovníci a pracovnice uprchlického zařízení se problémům snaží čelit, ale vzhledem k nedostatku financí vítají pomoc od neziskových organizací.

Nedělní akce začne pro uprchlíky ranním odjezdem z pobytových středisek a cestou ke Skalnímu Mlýnu u Blanska. V jedenáct hodin výprava dorazí na místo a vydá se procházkou ke vchodu do jeskyní. V poledne pak začne samotná exkurze - pro uprchlíky díky laskavosti Správy jeskyní Moravského krasu zdarma. Po exkurzi uprchlíci vyjedou lanovkou na vyhlídku nad propast Macocha; tuto část programu pro změnu zadarmo zajistí Společnost pro Moravský kras. Na zpáteční cestu se vydají po patnácté hodině.

Výletu se zúčastní pestrá směsice lidí z různých kultur a zemí – Afghánistánu, Arménie, Čečenska, Dagestánu, Íránu či Vietnamu. "Chceme ukázat, že uprchlíci jsou lidé jako my, kteří nás nepřichází ohrožovat nebo nám brát práci, ale pouze hledají v České republice bezpečí," vysvětluje jedna z koordinátorek akce Martina Vodičková z Nesehnutí.

Lidé z Nesehnutí připravují pro uprchlíky i další volnočasové programy. Ty zahrnují výlety, výtvarné dílny, kulturní akce, hry a sportovní aktivity. V nejbližší době se chystá návštěva plaveckého bazénu, exkurze do Technického muzea, výlet na dětské divadelní představení a návštěva Brna s programem v Domě ekologické výchovy Lipka. V minulosti už proběhly výlet a sázení stromů u Olomouce, projížďka parníkem po Brněnské přehradě, lesní stopovací výlet za pokladem a návštěva gymnázia v brněnských Řečkovících spojená s vzdělávacími aktivitami. Pravidelně každý pátek probíhá také workshop žonglování pro děti i dospělé.

Kromě volnočasových aktivit organizují aktivisté a aktivistky Nesehnutí vzdělávací a osvětové programy s uprchlickou tématikou zaměřené na českou veřejnost - besedy, vydávání informačních materiálů, etnické a multikulturní večery a další veřejné akce. Upozorňují tak na v současnosti příliš restriktivní azylovou politiku ČR i na konkrétní případy porušování lidských práv uprchlíků. "Chceme dosáhnout zlepšení vztahu veřejnosti k uprchlíkům a také zlidštění přístupu ministerstva vnitra k žádostem o azyl," uzavírá Jiří Koželouh z Nesehnutí, koordinátor kampaně Bezpečí pro uprchlíky.

12. Ombudsman bojuje za azylanty. Kvůli poplatkům u lékaře

Autor: DENÍK/Milan Jaroš

9.4.2008

Brno - Veřejný ochránce práv Otakar Motejl nesouhlasí s tím, aby lidé, kteří žádají o udělení azylu na území České republiky, platili za lékařské ošetření.

Podporuje tak návrh ministerstva vnitra, které chce prosadit, aby azylanti byli jednou ze skupin, které by se netýkala povinnost platit poplatky. A to i přesto, že zástupci ministerstva zdravotnictví se dalším výjimkám ze zákona vytrvale brání.

„Budeme na ministerstvo dále naléhat. Je nepřijatelné, aby byla lékařská péče nedostupná pro lidi, kteří ani nemají možnost poplatky hradit,“ uvedl Motejl. Reagoval tak na skutečnost, že většina azylantů dostává kapesné ve výši šestnácti korun na den. To se ale

týká pouze těch, kteří žijí v pobytovém středisku. Žadatelé o azyl z přijímacích středisek pak nemají vůbec žádné příjmy. Jedinou možností tak pro ně zůstává získat peníze nelegálním způsobem.

„Azylanti smí na našem území začít pracovat teprve po uplynutí jednoho roku od zahájení řízení o udělení azylu. Pokud tedy potřebují peníze, mohou se obrátit na některou z neziskových organizací, které přichází s celou řadou projektů. V Brně je to například SOZE a její projekt Berlička. Bohužel ani tyto organizace nemají neomezené možnosti,“ doplnil Motejla Pavel Pařízek z Kanceláře veřejného ochránce práv.

13. Oslava mezinárodního dne uprchlíků v Zastávce 20.6.2004

Martin Horký

čtvrtek 17.6.2004

Rosicko.cz

TJ Sokol Zastávka, SOZE a PoS Zastávka

Připomínka dne se přesune na půdu tamní tělocvičné jednoty Sokol Zastávka. V programu pro děti a mládež nebudou chybět turnaje, soutěže, výtvarná dílna i ochutnávka národních jídel.

Do oslav se poprvé zapojují hned tři instituce – TJ Sokol Zastávka, Sdružení občanů zabývajících se emigranty – SOZE a pobytové středisko pro žadatele o azyl v Zastávce.

Připomenutí mezinárodního dne uprchlíků 20. června, který byl vyhlášen Úřadem Vysokého komisaře pro uprchlíky při OSN (UNHCR), případná tento rok na neděli.

Oslavovat se bude celé odpoledne již od 13 hod. Přijedou nejen děti a mládež z pobytových středisek v Zastávce a Zbýšově, ale také řada členů Sokola a doufáme, že i místních obyvatel – zejména rodiče s dětmi.

A co je vlastně čeká? Bude se především soutěžit. V tělocvičně TJ Sokol se odehrají turnaje ve stolním tenise a florbalu, příp. i ve volejbale. Pro děti budou nachystané nejrůznější drobné soutěže a úkoly. Připravena bude také malá výtvarná dílna, ve které se bude kreslit i modelovat z hlíny.

Organizátoři nezapomněli ani na občerstvení. V zahradě areálu TJ Sokol se budou opékat špekáčky. Velikým lákadlem však budou ochutnávky národních jídel, které pro tuto příležitost již dnes připravují uprchlíci z nejrůznějších zemí světa.

Sportovního odpoledne se zúčastní nejen zaměstnanci PoS Zastávka, ale i mladí dobrovolníci SOZE a sokoláci.

Není to poprvé, kdy TJ Sokol ve své tělocvičně pořádá sportovní akci s uprchlíky. V dubnu zde proběhl velice úspěšný mezinárodní velikonoční turnaj ve volebale, kterého se zúčastnilo poměrně mnoho lidí. Mimo to SOZE, které pro žadatele o azyl organizuje vedle sociálního a právního poradevství také volnočasové aktivity, využívá i místní tělocvičnu Sokola.

Takže neváhejte a přijďte se za námi v neděli podívat.

Autor je spoluorganizátor akce a člen výboru TJ Sokol Zastávka.

14. Petici podepsala polovina Zastáveckých

Rovnost, 18.1.2006

Zastávka u Brna

Autoři petice chtějí, aby města a obce, na jejichž územích leží azylová zařízení, byla automaticky účastníky jednání o případných změnách. " Petici chceme předat premiérovi, právě státní moc stála u zrodu nové uprchlické koncepce," řekl starosta Petr Pospíšil.

Do Zastávky a Bělé pod Bezdězem by se měli přesunout problémoví uprchlíci ze zrušeného uprchlického tábora Bálková na Plzeňsku a zeštíhleného obdobného zařízení v Poštorné na Břeclavsku. " Nastala situace, kdy uprchlíků je méně a Správa uprchlických zařízení se k tomu musela nějak postavit. Hledat řešení, aby se optimalizovalo, ale přitom nebyla vysoká ztráta pracovních míst," tvrdí šéf zastáveckého tábora Josef Sekerka.

Dosavadní uprchlický pobytový tábor pro azylanty v Zastávce u Brna se má změnit v takzvaný záchytný tábor.

Mírumilovné žadatele o azyl tak v táboře nahradí z větší části problémoví cizinci s nejasnou minulostí, chycení na hranicích a bez absolvovaných lékařských vyšetření.

Zatímco první se mohli volně procházet po obci, jejich nástupce se naopak bude snažit policie držet pod zámkem.

15. Petici proti táboru dostane na stůl premiér Jiří Paroubek

Rovnost, 8.2.2006

Zastávka u Brna

Zastupitelům se podařilo posbírat více než tisíc sto podpisů. Nelíbí se jim, že by se do tábora měli stěhovat problémoví běženci.

"Ukončili jsme sběr podpisů, teď píšeme doprovodný dopis. Začátkem příštího týdne chceme petici odeslat předsedovi vlády," uvedl zastávecký starosta Petr Pospíšil. Kopie petice podle něj poputuje i sněmovnímu výboru pro obranu a bezpečnost.

Celkem má Zastávka dva tisíce čtyři sta obyvatel. Podpisy začali zastupitelé shromažďovat po Novém roce. V textu chtějí, aby města a obce, na jejichž územích leží azylová zařízení, byla automaticky účastníky všech jednání o případných změnách. Zároveň požadují odložit novou koncepci uprchlických zařízení a předložit ji k vyjádření Svazu měst a obcí.

Plán optimalizace azylových zařízení předpokládá, že se do Zastávky u Brna přesunou problémoví uprchlíci ze zrušeného uprchlického tábora Bálková na Plzeňsku.

16. Prázdniny utrpením? Pro malé uprchlíky za plotem

Lenka Smyčková a Jan Langer,

Aktuálně.cz, 24.8.2008

Zastávka u Brna

Osmiletá Asyja z Kazachstánu půjde po prázdninách do druhé třídy. Sedí na zemi v klubovně střediska pro uprchlíky v Zastávce u Brna a soustředěně sleduje ženu, která kreslí princeznu. "Ještě oči. Oči jí namaluj," křičí. Sama pastelku do ruky nevezme. Je muslimka a podle své víry živé bytosti nemaluje. Z obrázku má ale radost, běží ho ukázat kamarádce.

Dobrovolníci z brněnského sdružení Nesehnutí se jí právě postarali o zážitek, kterých české děti za prázdniny posbírají tisíce - doma s rodiči, u babiček, na táborech, u moře. Pro děti uprchlíků jsou ale prázdniny spíše ve znamení nudy. Zatímco ve školním roce můžou alespoň do školy, červencové a srpnové dny tráví mezi ploty pobytového střediska. "Spím. Jsem na pokoji. Nebo si hraji," odpovídá Asyja na otázku, co dělá celé prázdniny.

Na letní tábor můžou jen vyvolení

V Zastávce u Brna, jednom ze sedmi pobytových středisek pro uprchlíky v Česku, mají místo pro dvě stě čtyřicet lidí. V poslední době se ale příliv utečenců do Česka zmírnil, dnes je v Zastávce kolem sto šedesáti žadatelů o azyl, z toho asi sedmnáct dětí ve školním věku.

Volný čas můžou kluci a holky trávit v některé z kluboven, v dětském centru nebo venku na zahradě. Ven se dostanou jen s dospělým doprovodem, jenže kvůli nedostatku peněz by tam stejně nemohli ani na zmrzlinu nebo do kina. Jejich kapesné činí 16 korun na osobu a den.

"Pro padesátičlenný personál je velkou zátěží už jen zajištění obvyklého chodu zařízení. Bez pomoci neziskovek bychom se při vymýšlení, jak děti zabavit, asi neobešli," přiznává vedoucí tábora Josef Sekerka.

Zprvu se prý s lidmi z Nesehnutí "moc nemusel". Kritizovali totiž některé záležitosti týkající se samotného tábora, ale i celkovou situaci uprchlíků v Česku. "Po dvou letech už spolupracujeme v pohodě," tvrdí.

Nesehnutí jezdí za dětmi do Zastávky každé dva týdny, občas se je snaží dostat také ven z tábora, třeba na uprchlické akce do Brna nebo na výlety do okolí.

Pomáhají i jiné neziskovky. Letos se například jedné z nich pomohlo dostat hrstku dětí ze Zastávky na letní dětský tábor v přírodě.

Jsou prý jiné. Nevychované

Dobrovolníci vytahují z tašek švihadla, badmintonové rakety, kuželky, papíry, pastelky, barvy, křídly. Šestiletý Bělorus Gleb Jaskevych našel v tašce nové voskovky a chlubí se ostatním, že dostal dárek. V tu chvíli přibíhají další a další děti a požadují také dárek. Nechtějí slyšet, že pastelky jsou pro všechny a domů si je odnést nemůžou.

Vtom Gleb jednu z pastelek zlomí a srdceryvně se rozpláče. To odpoledne se rozbrečí ještě několikrát. Když mu někdo bere hračku nebo do něj šťouchne. Když není po jeho, rozkřičí se a utíká kolem dokola.

"Jsou jiné než české děti, podle měřítek naší kultury bych řekl - nevychované," říká o malých uprchlících Sekerka.

Dobrovolníci si ale nemyslí, že je to rozdílností kultur. "Kolega, který sem jezdil několik let, si všimnul, že děti změní dlouhý pobyt v táboře. Z bezproblémových, klidných a poslušných dětí se stanou děti úplně jiné," popisuje Lenka Šafránková-Pavličková z Nesehnutí.

Uprchlický tábor v Zastávce u Brna sice v Česku patří k těm nejpěknějším, dobrovolně by se tu ale chtělo žít málokomu.

Početné rodiny se tísní v místnostech, které jsou kombinací ložnice, obývacího i dětského pokoje. Kovové vojenské postele připomínají spíše vězení, koupelny, záchody a jednoduché kuchyňky jsou společné pro celé patro.

Měsíc nebo dva to tu lze jistě přežít bez újmy, jedna ze zdejších pákistánských rodin už ale například na azyl čeká sedmý rok. Ponorková nemoc se tu nevyhne nikomu a odráží se to právě na dětech.

Cizinci? Děkujeme, nechceme

"První rok žadatelé o azyl nesmějí pracovat, ani poté to se sháněním práce nemají jednoduché. Hlavně muži z oblastí, kde je muž tradičně živitelem celé rodiny, tím hodně trpí. Pamatujeme i případy, kdy začali ženu bít," tvrdí dobrovolnice.

Ženy, zvyklé mít na bedrech chod celé domácnosti, zase přicházejí o možnost se o svou rodinu pořádně postarat. V pobytovém středisku je vývařovna, užití kuchyňek na chodbách zneprůjemňuje fakt, že uprchlíci si z mizivého kapesného nenakoupí ani základní suroviny na vaření.

Ti, kteří mají možnost z pobytového střediska odejít, raději bydlí v soukromí. Najít byt ale není jednoduché. Gleb nás vede do budovy za svou maminkou. Také Jaskevčovi chtějí po třech letech trmácení po táborech bydlet sami.

"Hledali jsme byt v Hradci Králové, ale nevyšlo to. Když slyšeli, že jsme cizinci se třemi dětmi, nechtěli nás. Budeme hledat dál, tady už nebudu," kroutí hlavou Glebova maminka.

S manželem a třemi dětmi má za sebou rok v Kostelci nad Orlicí a teď už dva roky v Zastávce. Fotit se nechce a už vůbec ne ve svém pokoji. Většina místních uprchlíků jsou vzdělaní lidé, ve své vlasti měli hezký byt, práci, auto. Za to, jak teď musí žít, se stydí.

Spolužačky mají nos nahoru

Děti jsou sdílnější. Vypráví, co je baví ve škole, co nejraději dělají, kde si hrají. "Já mám nejradši matematiku," říká osmiletá Nariman z Pákistánu. "Kamarádky ve škole ale nemám. Sedím v lavici sama, řeknu holkám ahoj, a ony mi neodpoví. Chodí kolem mě takhle," ukazuje Nariman, jak mají spolužačky "nos nahoru".

Děti uprchlíků chodí do školy v Zastávce spolu s ostatními dětmi z vesnice. Podle Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky škola "navrací do života dítěte řád, zajišťuje skupinové aktivity a pomáhá vytvořit pozitivnější přístup k budoucnosti". Každé dítě uprchlíka má právo chodit do místní školy.

Zdá se ale, že malí utečenci přistupují ke školní docházce nachlup stejně jako jejich čeští vrstevníci. "Mě ve škole nebaví nic. Vlastně možná výtvarka. Ale prázdniny jsou lepší," sděluje Kazaška Asyja, zatímco si z rukou umývá barvy.

17. Setkání starostů obcí a měst s azylovými zařízeními

Petr Pospíšil, Zastávecký zpravodaj, srpen–říjen 2003

Zastávka u Brna

Tohoto setkání se účastnili představitelé obcí Hrobčic, Kostelce nad Orlicí, Vyšních Lhot, Bělé pod Bezdězem, Zbýšova, Seče, Stráže pod Ralskem a pořádající obce Zastávka.

Setkání se uskutečnilo poprvé po komunálních volbách v roce 2002 a jeho důležitým úkolem bylo projednat, zda spolupráce navázaná v uplynulých letech bude pokračovat. Kromě problematiky spolupráce a kontaktů byla projednána aktuální situace v jednotlivých lokalitách a byla zahájena příprava materiálu o výši příspěvku obcím na neinvestiční výdaje spojené s existencí azylových zařízení. Projednávaly se otázky bezpečnosti a přestupkové agendy, vzdělávání v základních školách a další problémy, které obce trápí v souvislosti s existencí azylových zařízení.

V závěru čtvrtletního programu proběhla diskuse s ředitelkou Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky Mgr. Miluší Dohnalovou.

Účastníci jednání se shodli na nezbytnosti spolupráce a jednotného postupu ve všech zásadních otázkách týkajících se pobytu žadatelů o azyl. Byla stanovena pracovní skupina,

jež se začne zabývat připomínkami ke dvěma základním legislativním normám (zákonu o azylu a zákonu o pobytu cizinců) s tím, že Sdružení obcí a měst s azylovými zařízeními bude chtít aktivně zasáhnout do legislativního procesu v souvislosti s připravovanými novelizacemi. Pomoc v tomto snažení přislíbila i paní ředitelka Dohnalová. Na problémy související s provozem uprchlických zařízení se též budeme snažit upozornit zástupce Poslanecké sněmovny a Senátu. Při jednání byly dohodnuty základní principy materiálu pro jednání vlády, který se týká příspěvku obcím na neinvestiční výdaje.

Účastníci jednání se shodli, že obce, na jejichž území se bytová střediska nacházejí, pomáhají státu v plnění celospolečensky závažného problému. Je tedy potřebné, aby tyto obce byly zvýhodněny při získávání státních dotací.

V souvislosti s trestnou a přestupkovou činností je třeba učinit takové kroky, aby došlo ke zjednodušení azylového řízení, zejména v případě, že žadatel nerespektuje zákony České republiky. Přestupkové řízení by měl zabezpečovat přímo stát. Bylo by prospěšné zřízení podpůrného fondu řešícího problémy, kdy dochází ke vzniku škody na majetku osob v souvislosti s umístěním azylového zařízení.

V rámci diskuse si představitelé obcí vyměnili konkrétní zkušenosti s řešením některých problémů, jež trápí obce a města, na jejichž území se nacházejí azylová zařízení.

18. Společné malování dětí žadatelů o azyl a dětí navštěvujících místní základní školy

Petr Pečenka; Zastávecký zpravodaj, květen–srpen 2004

Zastávka u Brna

Dne 25. 5. 2004 od 10.00 do 12.30 proběhla v prostorách výtvarné dílny bytového střediska Zastávka u Brna akce "Společné malování" dětí žadatelů o azyl z bytového střediska a dětí navštěvující místní základní školy. Akci organizovala Správa uprchlických zařízení MV a lektorsky zajistily výtvarnice a vychovatelky bytového střediska ve spolupráci s učitelkami základních škol.

Pobytové středisko Zastávka u Brna uspořádá v září 2004 společenský den pro žadatele o azyl a obyvatele z obce a okolí. Bude se jednat o činnosti uvnitř i vně bytového střediska.

Návštěvníci budou nejprve seznámeni s běžným chodem střediska, součástí budou výtvarné aktivity a zábavný program pro žáky základních a středních škol a ochutnávky národní kuchyně žadatelů o azyl. V průběhu dne se, společně s ochutnávkami a výtvarnými aktivitami, uskuteční sportovní den na místním hřišti. Plánuje se vystoupení tanečních kroužků Domu dětí a mládeže Ivančice a Zastávka u Brna společně s výukou národních tanců žadatelů o azyl. Program zakončí vystoupení hudební skupiny, doprovodným programem bude výstava ZŠ Zastávka u Brna a výstava v Domě dětí a mládeže v Lužánkách v Brně. Všichni zájemci jsou srdečně vítáni.

19. Stanovisko ZO Zastávka k situaci ohledně budoucnosti azylových zařízení v obci Zastávka

Zastávecký zpravodaj, listopad–prosinec 2005

Zastávka u Brna

1. výňatek z diskuse na zastupitelstvu obce 23.11. 2005 P. Košťál (první náměstek ředitelky Správy uprchlických zařízení, dále jen SUZ) uvedl, že ministr vnitra schválil novou

koncepti sítě azylových zařízení pro zajištění cizinců. Dopis s touto informací bychom měli obdržet. SUZ přebírá od cizinecké policie zařízení pro zajištění cizinců.

V souvislosti se vstupem do EU došlo k poklesu žadatelů o azyl. Bylo nutno řešit celkovou koncepci o pobytu cizinců a snížit kapacity azylových zařízení.

Zastávka v rámci koncepce vzhledem k poloze zařízení (blízkost státní hranice), bude sloužit jako malé pobytové středisko asi pro 30 osob (zejména osoby vyžadující speciální péči) a z větší části jako zařízení pro zajištění cizinců. Vznikne multifunkční zařízení. Bude oploceno.

Vysvětlil, co se myslí pojmem zajištěný cizinec (jedná se o osoby, které nelegálně překročí zelenou hranici a tím se dopustily přestupku). Nevidí zásadní negativa pro naši obec.

Dojde k nárůstu pracovních míst - 60 policistů a asi 7 civilních zaměstnanců (zdrav. sestry, lékař a ostatní personál). Dopadem je to, že obec přijde o příspěvky na uprchlíky.

Doporučuje, aby zastupitelstvo vyvinulo iniciativu, aby tento příspěvek byl zapracována do zákona, domnívá se, že se jedná o oprávněný požadavek.

P. Sekerka (vedoucí Pobytového střediska Zastávka) uvedl, že nedojde k zásadní změně, navštěvuje tato zařízení a nedochází zde k problémům. Cely, které zde budou vybudovány, jsou používány jen ojediněle v krajních případech.

Starosta stručně informoval o historii azylových zařízení v obci Zastávka. Poukázal na to, že ze strany ministerstva vnitra bylo o nich vždy hovořeno jako o zařízení evropského typu, tedy jako o perspektivních zařízeních. Dále poukázal na absenci jakékoli komunikace ze strany MV ČR od 1.4. 2005 přesto, že toho dne pan l. nám. ministra vnitra stanovil principy informování jednotlivých partnerů (změna koncepce - jednání ředitelky SUZ, popř. nám. min. vnitra se starosty obcí a měst s azylovými zařízeními). V této souvislosti připomněl, že vypadá jako neseriózní, když se od počátku roku 2005 připravuje koncepce, která je předložena ministroví vnitra v květnu 2005, ale není o ní informováno ani vedení samotného zařízení v Zastávce (viz vyjádření p. Sekerky, že o něm byl informován v říjnu 2005) a už vůbec ne zastupitelstvo obce (starostovi byla podána informace před obědem na konferenci v Liberci 2.11.2005). V souvislosti se samotným zařízením uvedl, že považuje jako urážku občanů obce skutečnost, že existence uzavřeného oploceného areálu v obci je ze strany MV ČR chápána jako pozitivní krok. Připomněl, že v průběhu 15 let urazila obec významný krok na poli soužití v multikulturním prostředí. Skutečnost, že lze na lidskou práci, lidské zkušenosti, lidský přístup zapomenout jednou koncepcí, považuje za politováníhodné mrhání lidskými zdroji.

Paní Baštařová se pana Košťála zeptala, zda je možné toto rozhodnutí o zřízení záchytného střediska zvrátit, na což pan Košťál odpověděl, že není, protože se jedná o zařízení MV. Dále paní Baštařová uvedla, že došlo k zásadnímu pochybení ze strany MV: mělo být jednáno s obcí Zastávka, jedná se o ignoraci místní samosprávy.

Upozornila, že mezi slušnými lidmi by před učiněním tohoto kroku došlo minimálně k informování zastupitelstva obce o tom, jak uvažované zařízení (zařízení pro záchyt cizinců) funguje. Dále připomněla, že považuje za minimálně neseriózní, když zástupce ředitelky SUZ žádá zastupitelstvo, aby vyvinulo iniciativu v otázce financování (příspěvku), když právě SUZ považuje poskytování příspěvku za oprávněné, ale přitom pro to nic neudělalo.

Pan Leitner zdůraznil, že v době útěků z nejtřeštěnějších věznic v ČR zní zvláště dobře, že záchytné zařízení bude hlídáno tak výborně, že z něj neutečou klienti před tím, než u nich proběhne lékařská prohlídka.

2. usnesení zastupitelstva Obce Zastávka ve věci změny azylových zařízení v obci

- Zastupitelstvo obce nesouhlasí se způsobem komunikace SUZ MV ČR s obcemi, na jejichž území jsou umístěna azylová zařízení.

- Zastupitelstvo obce nesouhlasí se zřízením záchytného střediska pro cizince v obci Zastávka.

- Zastupitelstvo obce ukládá starostovi obce učinit veškeré kroky, aby o stanovisku obce ve věci změny účelu azylových zařízení informoval občany, odpovědné orgány, zastupitelské orgány a média.

3. Závěrem

Vzhledem k závažnosti situace budete informováni o každém kroku, který bude ve věci přístupu státu k obci Zastávka činěn. Věříme, že bez ohledu na polohu svého bydliště k táboru se sjednotíme a že se pokusíme dokázat takřka nemožné - dosáhnout posouzení našich připomínek a požadavků.

Členové zastupitelstva Obce Zastávka

20. Taliban mi hrozil smrtí. Hledám bezpečí

Safa Hasanni je lékař. Čeká na azyl a v Zastávce se učí česky, aby i v Česku mohl léčit lidi

Autor: DENÍK/Jiří Salik Sláma

24.8.2007

ZASTÁVKA U BRNA - Afghánský lékař Safa Hasanni, spolupracovník brněnského sdružení Podané ruce, čeká v Zastávce u Brna na azyl.

„Jmenuji se Mohammad Safa Hasanni a jsem psychiatr. Moje rodná země je Afghánistán,“ říká muž, sedící za stolem v azylovém zařízení pro uprchlíky v Zastávce u Brna a jeho hlas se rozezní dlouhou prázdnou chodbou.

Safa Hasanni byl v Afghánistánu klíčovým lékařem projektu brněnské organizace Podané ruce, který pomáhá drogově závislým. Před dvěma měsíci musel ale ze země odejít. Přívrženci hnutí Taliban mu udělali ze života peklo. Když začali hrozit tím, že zabijí jeho i celou rodinu, rozhodl se uprchnout do Česka.

Lékař Safa Hasanni pracoval šest let pro vládní nemocnici v Kábulu. „Mojí misí bylo pomáhat lidem v Afghánistánu, nikdy mě nenapadlo, že budu žádat o azyl,“ řekl.

K tomu ho ale donutily okolnosti a strach o život celé rodiny. Když totiž Safa Hassani založil v Afghánistánu před časem tři vlastní nestátní kliniky, začali se o něj zajímat přívrženci Talibanu. Tušili, že úspěšný lékař, který navíc spolupracuje s českou organizací, by na tom mohl být dobře. Zajímaly je hlavně peníze. „A když jsem jel minulé léto po silnici, která byla Talibanovi obsazená, věděli, kdo jsem. Někdo mě prozradil,“ říká Hasanni. Šest dnů ho radikální islamisté drželi v zajetí. „Jediné, na co jsem myslel, bylo, jak mě zabijí. Jestli mi usekají ruce, uřežou hlavu nebo mě zastřelí,“ vzpomíná na otřesné zážitky afghánský lékař.

Pomohli přátelé z nemocnice, kde pracoval. Složili se a zaplatili za něj výkupné. Hasanni musel ale slíbit, že nepromluví. Jinak ho zabijí. „Jenže oni si u sebe nechali mé doklady a auto. A tak mi bylo jasné, že si to nemůžu nechat pro sebe,“ uvažoval.

Tlak Talibanců se začal zvyšovat. Už týden poté, co informoval polici o svém zajetí.

Dvakrát na něj stříleli, když jel v autě, vešli i do jeho domu. „Odvezl jsem rodinu do

vesnice v horách a pořád jsem si myslel, že si to vyřeším sám,“ vypráví. Chyběla mu rodina a jeho matka vážně onemocněla. Talibanci ho obtěžovali v práci, na každém kroku. „Navrhli jsme mu, aby vycestoval,“ vzpomíná Jindřich Vobořil, šéf sdružení Podané ruce. A Hasanni nabídku vyřadil. Sdružení napsalo oficiální dopis ministerstvu zahraničních věcí a vnitra. „Popsali jsme situaci a vysvětlili, že s doktorem Safou dlouhodobě spolupracujeme. Byl tady dokonce tři měsíce na stáži. O jeho osud se zajímala i zdejší charita,“ uvedl Vobořil. Safa Hasanni neví, co bude dál. „Hlavní je, že nemusím přemýšlet nad tím, že mi někdo zabije ženu a děti. Teď teprve začínám uvažovat o budoucnosti tady,“ říká lékař. I tady by rád léčil lidi. Aby mu bylo uznáno jeho vzdělání, musí složit minimálně dvě zkoušky v češtině. „Proto se musím naučit česky. Česky se učí i má žena,“ říká Hasanni. „Moje děti tady budou chodit do školy a až budou dospělé, je na nich, jak se rozhodnou, kde budou žít,“ dodal.

21. Tisková zpráva k petici občanů obce Zastávka o optimalizaci zařízení ve správě SUZ MV ČR

OÚ Zastávka, petiční výbor

Portál Rosicko.cz

úterý 7.3.2006

Zastávka u Brna

V průběhu uplynulých více než patnácti let se občané vyrovnávali s různými situacemi, které plynou z existence azylových zařízení (pobytové středisko a integrační azylové středisko) uprostřed zastavěného území obce. Jsme přesvědčeni o tom, že jsme se tohoto úkolu, který plyne z mezinárodních závazků České republiky, zhostili se ctí.

Nemálo žadatelů o azyl a azylantů, kteří prožili v naší obci nelehkou etapu svého života, necítili zášť ze strany občanů obce a naopak měli možnost se zapojit do života společnosti (vzdělávací, sportovní, kulturní, společenské vyžití).

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem se důrazně ohrazujeme proti způsobu jednání státních orgánů a zejména pak Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky, které dlouhodobě s obcí nespolupracují při řešení problematiky uprchlictví v obcích a městech České republiky a včas neinformují samosprávné orgány ani o zásadních skutečnostech, které život obcí a měst ovlivňují.

V souladu se zákonem č. 85/1990 Sb. o právu petičním, my, níže podepsaní občané požadujeme, aby obce a města České republiky, na jejichž katastru se nachází azylová zařízení a probíhá v nich integrační proces, byly účastníky všech jednání, která povedou k přijetí rozhodnutí, jež ovlivní život v příslušných obcích a městech. Současně žádáme, aby byla účinnost schválené koncepce uprchlických zařízení odložena a aby mohla být připomínkována Svazem měst a obcí České republiky, který je oficiálním připomínkovým místem.

Petiční výbor:

RNDr. Petr Pospíšil, Lípová 422, 664 84 Zastávka – osoba oprávněná k zastupování,

JUDr. Jaroslava Dvořáčková, Babická 343, 664 84 Zastávka,

Zdeněk Milan, Nová osada 52, 664 84 Zastávka.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Cílem petice občanů obce Zastávka je otevřít diskusi o perspektivách integračního procesu žadatelů o azyl, azylantů a dalších kategorií cizinců. Pokud je zájem České republiky zkvalitnit tento proces a být cílovou zemí nejen pro osoby pronásledované, ale i pro odborníky potřebné v ekonomické, kulturní či vědecké oblasti, tak by tato diskuse měla proběhnout za účasti širokého spektra společnosti, které může tento proces ovlivňovat (státní orgány, samosprávné orgány, nevládní organizace,...). Na základě této diskuse pak lze vytvořit materiál, který zefektivní náklady státu, ale nenaruší fungující mechanismy.

Vytvoření optimalizačního materiálu bez této diskuse a jeho prosazení „po boji“ i uvnitř samotného resortu ministerstva vnitra (viz.vyjádření ředitelky SUZ Miluše Dohnalové ze dne 22.11.2005) v sobě obsahuje zárodek problémů, neboť se rozhoduje o budoucnosti integračního procesu bez těch, kteří se na něm významně podílejí. Vyloučení obcí a měst, nevládních organizací, zmocněnce pro lidská práva, UNHCR i samotných zaměstnanců SUZ MV ČR působících přímo v terénu, je podle našeho názoru významnou chybou, která může celý integrační proces negativně ovlivnit.

Je nezpochybnitelnou skutečností, že integrační proces probíhá nejlépe v místech, kde se neformálně setkávají lidé různých národů, jazyků a kultur, což znamená především v obcích a městech České republiky (na jejich ulicích, sportovištích, kulturních zařízeních, knihovnách, školách,..). I proto bychom byli rádi, kdyby stát vzal roli obcí a jejich místních samospráv v úvahu.

Myslíme si, že žádný stát na světě není v problematice práce v multikulturním prostředí v situaci, kdy může plynout lidskými zdroji. Byli bychom rádi, kdyby naše petice přispěla k tomu, aby k tomu nedošlo ani v České republice. Jsme připraveni, stejně jako další subjekty, diskusi okamžitě zahájit, stejně jako připomínkovat problematiku materiál „Optimalizace sítě zařízení ve správě SUZ MV ČR“.

Od 1.1.2006 do 15.2.2006 petici podepsalo 1074 občanů obce (obec Zastávka má 2 352 obyvatel, počet obyvatel starších 18 let je 1 868). Petice byla v souladu se zákonem č.85/1990Sb., o právu petičním, zaslána předsedovi vlády České republiky Ing.Jiřímu Paroubkovi. Se žádostí o pomoc se obec Zastávka obrátí rovněž na obě komory zákonodárského sboru České republiky.

Petr Pospíšil, za petiční výbor

Petiční výbor:

RNDr.Petr Pospíšil, Lípová 422, 664 84 Zastávka

starosta obce, tel.: 602 492 919

e-mail: starosta@zastavka.cz

Zdeněk Milan, Nová osada 52, 664 84 Zastávka

místostarosta obce, tel.: 604 280 172

e-mail: mistostarosta@zastavka.cz

JUDr. Jaroslava Dvořáčková, Babická 343, 664 84 Zastávka

tajemnice OÚ, tel.: 602 193 714

22. Tolerujme azylanty

Klára Kubíčková Autor: DENÍK: Archiv

24.8.2007

KOMENTÁŘ - V roce 2006 podalo v České republice žádost o udělení azylu tři tisíce šestnáct osob.

Azyl získalo dvě stě osmašedesát osob. Tedy necelých devět procent. Ti ostatní žijí v Česku bez občanství. To znamená, že nemohou chodit do klasické školy, získat zaměstnání, mít pravidelný přístup k lékařské péči, vlastnit majetek, volně cestovat, registrovat narození svých dětí, ženit se, vdávat se, zakládat rodinu.

Co zbývá? Člověk bez občanství nemůže téměř nic, žije v mezích azylového zařízení. Jeho zaměstnanci a zaměstnankyně se snaží, seč mohou, ale je to jako zlepšovat život dětem v dětském domově – sebehodnější tety nenahradí funkční rodinu. Řada politiků a hodně běžných občanů si myslí, že česká zařízení pro uprchlíky jsou přeplněná a že žadatelů o azyl je víc než dost.

To je ovšem zásadní omyl. Existují země, kde je uprchlíků mnohem víc. V Africe a v Asii, tedy v nejhudších oblastech světa, je žadatelů o azyl nejvíc, celkem jedenáct milionů. Uprchlík má z hlediska mezinárodního práva jiný status, než ekonomický uprchlík. Pokud někdo odchází ze své země za lepším výdělkem, není to uprchlík. Tím je člověk, kterému v jeho vlasti hrozí smrt.

Až se příště budete po cestě přes Zastávku u Brna ošklibat, či až budete podepisovat petici proti výstavbě azylového zařízení, vzpomeňte na to, že žijeme na jednom z nejbohatších kontinentů světa. A že máme prostředky na to postarat se o azylanty. Nedostatek peněz není tím hlavním problémem. Tím je nedostatek tolerance.

23. Uprchlíci ze Zastávky dostali malířské stojany

Rovnost, 10.1.2006

Zastávka u Brna

Budou rozděleny do výtvarných dílen mezi moravská pobytová centra Správy uprchlických zařízení ministerstva vnitra. Využijí je především děti běženců. K daru přiměla krajské představitele nedávná putovní výtvarná výstava obrazů uprchlíků. "Stojany jsou pro nás velmi důležité. Naši klienti pocházejí z krizových oblastí. Malování pomáhá většině z nich odreagovat se a zapomenout na prožité strasti," řekl včera Josef Sekerka z azylového střediska v Zastávce u Brna, který stojany přebíral.

Většinou z nich bude vybavena tamní výtvarná dílna. V pobytovém centru pro běžence v Zastávce u Brna žije asi sto žadatelů o azyl v Česku z nejrůznějších zemí. Pořízení daru přišlo Jihomoravský kraj asi na patnáct tisíc korun.

Česko nabízí pomoc běžencům prchajícím před válečnými konflikty či politickou perzekucí již patnáct let.

K tomuto výročí uspořádala správa uprchlických zařízení v uplynulých dnech putovní výstavu po Česku nazvanou Pod jedním sluncem, která vznikla z obrázků vytvořených ve výtvarných dílnách azylových center.

24. Uprchlík po šesti měsících odjel z letiště do tábora

Mladá fronta Dnes, 24.2.2004

Zastávka u Brna

Neúspěšný žadatel o azyl byl teprve včera převezen do běžného pobytového zařízení pro uprchlíky v Zastávce u Brna. Tam bude čekat, jak jeho případ rozhodne soud. Ministerstvo

vnitru v srpnu Zijádovu žádost o azyl zamítlo, a ještě než mu vypršela lhůta pro odvolání, poslalo ho letadlem zpět do Turecka, odkud přicestoval. Jenže tamní úřady muže nepustily na své území a vrátily ho zpět. "Pomohli jsme mu podat žalobu proti vyhoštění a žalobu proti neudělení azylu. Panu Zijádovi totiž nepropadla lhůta pro odvolání," uvedl ředitel Organizace pro pomoc uprchlíkům Martin Rozumek.

25. Uprchlíků je méně, azylová centra se zavírají

Hospodářské noviny

1. 9. 2006

BĚŽENCI V ČESKU

Bývalý rekreační areál v Seči na Chrudimsku, který šest let sloužil jako tábor pro uprchlíky, je už několik týdnů prázdný.

Dříve v něm žily dvě stovky azylantů, ale od října ho čeká uzavření. Stejně jako další dva tábory v Čechách a na Moravě. Důvod je prostý: uprchlíků, hledajících v Česku lepší život, stále ubývá.

A není to jen případ Česka - podobný trend je patrný v celé Evropě. Nejvíce lidí se v Česku přihlásilo o azyl v roce 2001 - tehdy to bylo více než 18 tisíc lidí. Loni to bylo jen kolem čtyř tisíc.

Proč takový pokles? Česko prý už není pro uprchlíky tak přitažlivá a navíc je stále těžší se do země vůbec dostat - pokud tedy nechtějí riskovat životu nebezpečný přechod přes hranice v kamiónu nebo kufru auta.

"V rámci EU nejsme pro azylanty tak přitažliví, jsou mnohem bohatší země. A uprchlíci v nich často mají příbuzné," říká odborník na migraci Dušan Drbohlav z Univerzity Karlovy.

Západ běžence láká víc

Navíc jinde v Evropě - například ve Švédsku - mají cizinci větší šanci získat azyl. A hlavně rychleji: v Česku se na něj čeká i několik let. "To je pak hrozná deprese - žít několik let v táboře a jen čekat. Pak není divu, že uprchlíci jen Českem projedou a míří dál," potvrzuje Jana Hradilková ze sdružení Berkat, které běžencům pomáhá. A je tady i třetí vysvětlení: podle pravidel Evropské unie musí cizinec požádat o azyl v první zemi, do níž vstoupí. "A my jsme obklopeni členskými státy, takže proto ten úbytek azylantů," říká mluvčí ministerstva vnitra Radka Kovářová.

I tak je ale Česko mezi nováčky v EU stále na druhém místě v počtu žádostí o azyl. První je Polsko, třetí Slovensko.

Jdou za prací

Česko také stále méně funguje jako tranzitní země. Podle policistů si už převaděči našli jiné trasy, jak dostat nelegálně běžence na západ. O tom svědčí stále méně zadržených na hranicích se Slovenskem a Německem.

Odborníci navíc hovoří o tom, že v Evropě přibývá ekonomických uprchlíků, tedy těch, kteří neprchají kvůli válkám nebo pronásledování, ale chtějí pryč kvůli chudobě. Ti míří hlavně do zemí, kde mohou načerno pracovat a čekat, jestli je vláda "neomilostní". To se stalo například ve Španělsku, kde dostalo pracovní povolení 800 tisíc nelegálních imigrantů. "Jenže o něčem podobném se u nás vůbec neuvažuje. A to ekonomické uprchlíky odradí," dodává Drbohlav. Většina Evropy se běžencům brání nejen zpřísněním podmínek pro udělování víz. Například Belgie před pěti lety přestala vyplácet žadatelům o

azyl peníze - v přepočtu 20 tisíc korun měsíčně.

Autor/ři: Vojtěch Blažek
www.ihned.cz/blazek

26. Zastávka: útočiště pro uprchlíky se změnami

5.11.2009 07:02

Brněnský Deník.cz

Zastávka - Uprchlíky tábor v Zastávce u Brna dříve poskytl azyl tisícům cizinců. Od listopadu je z něj přijímací zařízení, v němž zatím požádalo o mezinárodní ochranu 29 lidí. Uprchli z rodné země a zamířili na Brněnsko. V Zastávce teď žádají o mezinárodní ochranu.

Zdi nově otevřeného přijímacího střediska ukrývají od neděle devětadvacet cizinců, kteří z areálu nesmějí vycházet.

„Teď je ze Zastávky uzavřené karanténní zařízení. Každý žadatel o azyl, který k nám přijde, tady musí zůstat tři týdny,“ uvádí ředitel střediska Josef Sekerka a zahajuje prohlídku střediska, které od léta změnilo vzhled i účel.

Zastávka nahradila kvůli nenaplněné kapacitě dalších uprchlických zařízení v zemi zrušené přijímací středisko ve Vyšných Lhotách. Zvenčí vypadá stejně jako už několik let, uvnitř však jsou opravené pokoje, nové kamery a zesílené bezpečnostní zařízení.

„Zbývá jen dokončit kamerový systém. S jeho pomocí budou zaměstnanci předcházet případným konfliktům, které by ve středisku mohly vzniknout,“ popisuje novinky ředitel.

Míjíme malý obchůdek u schodů první budovy. Cizinci, kteří se kvůli zdravotním prohlídkám a ověření totožnosti nedostanou několik dní ven, tady mají k dispozici prodejnu. Koupí v ní všechno potřebné, alkohol však v regálech nenajdou.

Míříme k ubytovně, do které se od neděle stihlo nastěhovat téměř třicet uprchlíků ze zemí bývalého Sovětského svazu, Afriky i Asie. Před vchodem potkáváme pokuřujícího muže v černém. Mlčky pozdraví a ustoupí.

Ochranka v Zastávce je nyní dvojnásobná, tvoří ji pět mužů. „Ale ne kvůli nebezpečnosti uprchlíků, jen při transportech potřebují doprovod,“ upřesňuje ředitel.

Víc mužů než žen

Chodby ubytovny jsou zatím tiché, téměř bez známek života. Nově vymalované i zařízené pokoje, které pojmu přes dvě stě lidí, čekají na další obyvatele.

Zatímco před půl rokem tady dominovaly ženy, teď na dvoře i chodbách ubytovny potkáváme jen muže různé barvy pleti. „Ženy jsou tu jen tři,“ podotýká Sekerka. I to je důvod, proč je dříve tolik využívaná šicí dílna opuštěná.

Stejně jako další místa, kde mohou uprchlíci trávit volný čas. „Noví klienti jsou hodně nedůvěřiví. Zatím si na středisko zvykají a do dílen se nehrnou,“ okomentoval prázdné

místnosti ředitel.

U vchodu do výtvarné dílny nás místo záplavy výrobků a barevných stěn dřívějších prostor vítají bílé zdi. Všude leží napůl rozbalené krabice, na stole pár barev a pohozené papíry. Přípravy multikulturního centra vrcholí.

„Budou tady vedle sebe čajovna, knihovna i výtvarná dílna,“ plánuje vedoucí výtvarné dílny Tomáš Valčík.

Do místnosti nesměle vstoupí asi dvanáctiletý tmavovlasý chlapec. Přívětivě se usmívá a beze slova se usadí za pracovní stůl k malování.

„To je Iráčan, přijel spolu se svou nemohoucí matkou. Doprovázel ji až z Bagdádu,“ poodhaluje osud jednoho z žadatelů o mezinárodní ochranu Sekerka.

Úplně jiná je také atmosféra v dětském centru, kde bylo před čtyřmi měsíci slyšet žvatlání v arabštině i mongolštině. Nyní zeje prázdnotou. „Dětí máme jen pár a drží se u rodičů,“ vysvětlil ředitel.

Přijímací středisko je víc hlídané než bývalý uprchlický tábor. Na několika dveřích přibyla zařízení na karty, ven se dostanou jen zaměstnanci zařízení. Přísnější je i kontrola žadatelů.

Procházíme jídelnou, ve které za chvíli kromě výdeje jídla začne i sčítání. „Musíme všechny uprchlíky třikrát denně zkontrolovat. Snažíme se to dělat nenásilně, jména odškrtáváme v jídelně,“ řekl Sekerka. Když se někdo z cizinců nedostaví, musí ho zaměstnanci zařízení vyhledat.

K odchodu ze zařízení však zatím cizinci nemají důvod. Doufají, že odejdou někdy v budoucnu. S potvrzením o uděleném azylu.

Autor: Marija Nobilisová